

GEMEENTELIJK RIOLERINGSPLAN

Hoofdrapport - Planperiode 2022 - 2026

ONTWERP VGRP Schouwen-Duiveland 2022-2026 versie 1.1 d.d. 16 november 2021

Inhoud

1	Inleiding	
1.1	Aanleiding.....	6
1.2	De gemeentelijke watertaken.....	6
1.2.1	Afvalwaterzorgplicht.....	6
1.2.2	Hemelwaterzorgplicht.....	6
1.2.3	Grondwaterzorgplicht.....	7
1.3	Inhoud verbreed GRP.....	8
1.4	Vorbereiding op de omgevingswet.....	8
1.5	Kader en samenhang.....	8
1.5.1	Missie en visie.....	8
1.5.2	Beleid gemeente en andere overheden.....	9
1.5.3	Samenwerking.....	9
1.6	Procedure.....	9
2	Water in onze gemeente (huidige situatie).....	
2.1	Inventarisatie voorzieningen.....	11
2.2	Toestand van de riolering.....	12
2.2.1	Gemalen en pompunits.....	13
2.2.2	Kolken.....	13
2.2.3	Vervanging riolering binnenstad Zierikzee.....	13
2.3	Functioneren van de systemen.....	14
2.4	Klimaatadaptatie.....	14
2.5	Huidige situatie in het perspectief van het vorige vGRP.....	14
3	Hoe is het de afgelopen jaren gegaan (evaluatie)	
3.1	Resultaten evaluatie planperiode 2015-2021.....	16
3.1.1	Van inspanning naar prestatie.....	16
3.1.2	Taakafbakening tussen gemeente en particulier.....	16
3.1.3	Metten aan de riolering.....	17
3.1.4	Wateroverlast door klimaatverandering.....	17
3.1.5	OAS Westerschouwen.....	18
3.1.6	Binnenstad Zierikzee.....	18
3.1.7	Waterkwaliteit.....	19

3.1.7.1	Afkoppelen	19
3.1.7.2	Waterplan	19
3.1.7.3	Gracht Zierikzee	19
3.1.8	Communicatie	20
3.1.9	Beheersysteem	20
3.2	Terugblik op personele en financiële aspecten	20
3.3	Successen in de afgelopen jaren	21
4	Aan welke opgaven werken we (visie & strategie)	
4.1	Inleiding	22
4.2	Visie	23
4.2.1	Visie op afvalwater hemelwater en grondwater	23
4.2.2	Visie op oppervlaktewater	24
4.2.3	Visie op de waterketen	24
4.2.4	Visie op het veranderende klimaat en duurzaam omgaan met water	25
4.2.5	Verminderen van kwetsbaarheid van de organisatie	26
4.2.6	Minder meerkosten	27
4.3	Doelen/strategie	27
4.3.1	Zoetwatervoorziening in relatie tot droogte	28
4.3.2	Extreme neerslag	29
4.3.3	Waterkwaliteit	29
4.3.4	Hitte	29
4.3.5	Kwetsbaarheid van de organisatie	30
4.3.6	Minder meerkosten	30
5	Hoe gaan we er komen (uitwerking strategie)	
5.1	Afvalwater	31
5.1.1	Wijze van inzameling	31
5.1.1.1	Nieuw te realiseren bebouwing	32
5.1.1.2	Incidentele nieuwbouw in landelijk gebied	32
5.1.1.3	Projectmatige nieuwbouw	33
5.1.1.4	Buitengebied	34
5.1.1.5	Overnamepunten	34
5.1.1.6	Aanleg IBA	35
5.1.2	Toetsingsnorm milieutechnisch functioneren	36
5.1.3	Beheer en onderhoud	36
5.1.3.1	Inventarisatie en gegevensbeheer	36
5.1.3.2	Huisaansluitingen	37
5.1.3.3	Reiniging	38

5.1.4	Onderzoek en planvorming.....	39
5.1.4.1	Inspectie	39
5.1.4.2	Berekeningen	39
5.1.4.3	Metten en monitoren	39
5.1.5	Controle en handhaving.....	40
5.1.6	Meldingen	40
5.2	Hemelwater	41
5.2.1	Voorkomen van wateroverlast	42
5.2.2	Toetsingsnorm	42
5.2.3	Anticiperen op klimaatverandering	44
5.2.4	Watertoets.....	46
5.2.5	Living lab.....	46
5.3	Grondwater.....	47
5.4	Oppervlaktewater	47
5.4.1	Verantwoordelijkheden	47
5.4.2	Beheer en onderhoud	48
5.4.3	Oppervlaktewaterkwantiteit.....	48
5.4.4	Oppervlaktewaterkwaliteit.....	48
5.4.4.1	Algemene eisen aan gemengde overstorten	48
5.4.4.2	Chemische waterkwaliteit.....	49
5.4.4.3	Ecologische waterkwaliteit	49
5.4.4.4	Zwemwaterkwaliteit.....	49
5.5	Overige aspecten	50
5.5.1	Vermindering rioolvreemd water.....	50
5.5.2	Diffuse bronnen.....	50
5.5.3	Vergunningen en verordeningen	51
5.5.4	Communicatie	51
6	Wat gaan we doen (maatregelen)	
6.1	Inleiding	52
6.2	Investeringen.....	52
6.2.1	Vervanging riolering Binnenstad Zierikzee	53
6.2.2	OAS Westenschouwen	53
6.3	Beheeractiviteiten.....	54
6.4	Onderzoek.....	55
6.5	Beleidsmatige activiteiten & planvorming	56
6.6	Vervangingsplanning.....	57
6.6.1	Renovatie en vervanging	57

6.6.2	Afkoppelen	57
6.7	Maatregelen oppervlaktewater	58
6.7.1	Waterkwaliteitsspoor	58
6.7.2	Stedelijke wateropgave (SWO).....	59
6.7.3	Planvorming Wateropgave (PWO)	59
6.8	Financiële maatregelen	60
6.8.1	Planvorming Wateropgave (PWO)	60
7	Financiën en organisatie	
7.1	Inleiding	61
7.2	Personele middelen	61
7.3	Uitgangspunten financiële middelen	62
7.4	Heffingseenheden	64
7.5	Opbouw van de rioolheffing	64
7.6	Lasten.....	64
7.7	Kostendekking.....	65

Bijlagen bij vGRP 2022-2026 Schouwen-Duiveland:

- 1 Verklarende woordenlijst
- 2 Samenvatting wetten en beleid
 - 2a Wettelijk kader en plaats GRP
 - 2b Visie waterketen Zeeland
- 3 Evaluatie
- 4 Doelen, Functionele eisen, Maatstaven en Meetmethoden (DoFeMaMe)
 - 4a DoFeMaMe
 - 4b Toetsing DoFeMaMe
- 5 Overzicht rioleringsvoorzieningen
 - 5a Overzicht rioleringsvoorzieningen en niet-aangesloten panden
 - 5b Lijst riooloverstorten
- 6 Middelen en kostendekking
 - 6a Kosten gemeentelijke watertaken
 - 6b Personele middelen
 - 6c Kostendekking

Inleiding

1

1.1 AANLEIDING

Aandacht voor water hoort bij het inrichten van de fysieke leefomgeving en het borgen dat deze leefomgeving bijdraagt aan de gezondheid van de inwoners van Schouwen-Duiveland.

De zorgplicht voor stedelijk afvalwater is een gemeentelijke taak die is vastgelegd in de Wet milieubeheer. In deze wet is verder vastgelegd dat gemeenten verplicht zijn om een Gemeentelijk Rioleringsplan op te stellen, waarin zij hun beleid voor de rioleringszorg vaststellen. In de Waterwet (december 2009) is de gemeentelijke zorgplicht voor riolering verbreed naar een zorgplicht die ook het hemelwater en het grondwater omvat. Het beleid omtrent deze zorgplichten stelt de gemeente ook vast in het GRP. Dit wordt dan een verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan (vGRP) genoemd.

Dit verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP) beschrijft de gemeente hoe ze van 2022 tot en met 2026 invulling geeft aan haar watertaken en hoe dit bijdraagt aan de ambities. Daarmee geeft het vGRP ook een onderbouwing van de rioolheffing. Het Waterschap heeft vervolgens de zorgplicht voor het zuiveren van stedelijk afvalwater. Gemeente en Waterschap zijn volgens de Waterwet verplicht tot samenwerking om te komen tot doelmatig waterbeheer. Dit geldt nadrukkelijk voor de taken met betrekking tot het zelfstandig beheer van inname, inzameling en zuivering van afvalwater.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2022 vervalt de verplichting voor het opstellen van een GRP. In dit vGRP wordt daarop voorgesorteerd.

1.2 DE GEMEENTELIJKE WATERTAKEN

In deze paragraaf worden de drie gemeentelijke zorgplichten nader beschreven.

1.2.1 Afvalwaterzorgplicht

De gemeente is verantwoordelijk voor de doelmatige inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Traditioneel doet de gemeente dit door het aanleggen en onderhouden van een rioleringsstelsel. Dat stelsel vervoert, in tegenstelling tot de decentrale voorzieningen, afvalwater van huishoudens en bedrijfspanden naar de waterzuivering.

1.2.2 Hemelwaterzorgplicht

De gemeente is verantwoordelijk voor de doelmatige inzameling en verwerking¹ van afvloeiend hemelwater (regen, sneeuw en hagel) dat op openbaar terrein terecht komt². Op particulier terrein is primair de eigenaar verantwoordelijk voor de verwerking en vertraagde afvoer van hemelwater. Er zijn verschillende manieren waarop gemeentes invulling geven aan deze inspanningsverplichting. Uitgangspunt is het gescheiden inzamelen en afvoeren van hemelwater. Het hemelwater gescheiden van de vuile afvalwaterstroom verwerken is een meer

¹ Onder het verwerken van hemelwater kunnen in ieder geval de volgende maatregelen worden begrepen: de berging, het transport, de nuttige toepassing, het, al dan niet na zuivering, terugbrengen op of in de bodem of in het oppervlaktewater van ingezameld hemelwater, en het afvoeren naar een zuivering technisch werk.

² In sommige gevallen heeft de gemeente ook de verantwoordelijkheid voor het hemelwater van particulier terrein. Dat is alleen het geval wanneer er redelijkerwijs niet van de particulier verwacht kan worden dat hij zelf die verantwoordelijkheid draagt. Zie hoofdstuk 4: Hemelwaterzorgplicht.

duurzame invulling van de zorgplicht dan gemengd inzamelen, maar heeft ook nadelen zoals meer beheer en onderhoud en er is meer ruimtebeslag in de ondergrond (twee buizen naast elkaar in plaats van één buis). Het is daarom niet altijd doelmatig en/of kostenefficiënt om van gemengd inzamelen naar gescheiden inzamelen te gaan. Het gemengd inzamelen en verwerken van hemelwater en vuilwater is een erfenis uit het verleden die vooral in de oudere delen van de stad en dorpen nog vaak voorkomt. Nadeel van gemengde verwerking is dat schone waterstromen vuil worden en dat de kans groter is dat de openbare ruimte en inwoners met vuil afvalwater in aanraking komen. Bovendien neemt het rendement van rioolwater-zuiveringsinstallaties af bij een toename van het aandeel regenwater.

1.2.3 Grondwaterzorgplicht

Zowel in de huidige situatie, als wanneer straks de nieuwe Omgevingswet van kracht is heeft de gemeente de grondwaterzorgplicht. In de 'Waterwet' is een gemeentelijke zorgplicht voor grondwater opgenomen³. Gemeenten dienen de wet verder uit te werken en te verankeren in gemeentelijk beleid. In 2021 zal de gemeente de grondwaternota vaststellen waarin dit beleid verder is uitgewerkt.

De zorgplicht voor grondwater houdt in dat gemeenten zich zoveel mogelijk inspannen om structurele problemen als gevolg van een voor de gebruiksfunctie nadelige grondwaterstand in openbaar bebouwd gebied te voorkomen of te beperken. Indien de grondwaterstand structureel nadelige gevolgen met zich meebrengt voor de aan de grond gegeven bestemming of gebruiksfunctie, dienen gemeenten binnen de grenzen van de doelmatigheid maatregelen te treffen om deze gevolgen zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

De zorgplicht van gemeenten wordt begrensd door de zorgplicht van particulieren (ontwatering op het eigen perceel) en de zorgplicht van het waterschap om door middel van het peilbeheer voldoende ontwatering te realiseren. Het gaat bij de zorgplicht om maatregelen in het openbaar gemeentelijke gebied (vanaf de particuliere perceelsgrens), om structurele problemen en om doelmatige maatregelen. Met maatregelen op of in het openbaar terrein kunnen problemen op particuliere percelen worden verholpen of tegengegaan. Als dit niet afdoende of doelmatig is, en het nodig is om grondwater vanuit het particuliere terrein af te voeren, dan ontvangt en verwerkt de gemeente het grondwater dat door particulieren aan de perceelsgrens wordt aangeboden.

De grondwaterzorgplicht is een inspanningsverplichting; er is geen resultaatsverplichting. De gemeente heeft beleidsvrijheid om een lokale afweging te maken, waarbij onder andere de verantwoordelijkheden van verschillende partijen, de ernst en duur van problemen en de financiële implicaties van ingrepen aan de orde komen. Als gevolg van de zorgplicht is de gemeente niet aansprakelijk voor het grondwaterpeil, maar wel het eerste aanspreekpunt voor burgers als het gaat om grondwater in stedelijk gebied. Het bijbehorende bekostigingsinstrumentarium is de verbrede rioolheffing. De gemeente dient het afwegingskader voor het nemen van maatregelen nader te definiëren.

³ De wettekst over de gemeentelijke zorgplicht voor grondwater (Waterwet, artikel 3.6, lid 1) luidt: *'De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.'*

1.3 INHOUD VERBREED GRP

Dit verbreed GRP is een beleidsmatig en strategisch plan op hoofdlijnen. De technische uitwerking van het beleid naar de aspecten aanleg, onderzoek en maatregelen vindt plaats in operationele programma's die jaarlijks worden opgesteld. In de financiële paragraaf van het verbreed GRP zijn de financiële gevolgen van de activiteiten in beeld gebracht voor de korte en de lange termijn en de consequenties die dit heeft voor de rioolheffing.

1.4 VOORBEREIDING OP DE OMGEVINGSWET

De beoogde inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet is 1 juli 2022. Onder de Omgevingswet vervalt de planverplichting om een vGRP op te stellen. Gemeenten blijven wél verplicht hun zorgplichten te vervullen en de financiën te verantwoorden. Deze verplichtingen zullen een plaats krijgen in de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan of -programma. De wetgever suggereert in dit kader een Gemeentelijk rioleringsprogramma. Bijlage 2 gaat uitgebreider in op het wettelijk kader rondom ons vGRP en de samenhang met de Omgevingswet.

Om voor te sorteren op de implementatie van de Omgevingswet, is dit vGRP ingericht om als input voor de instrumenten van de Omgevingswet te kunnen dienen. Het hoofdstuk over de opgaven (visie & strategie) heeft een relatie met de Omgevingsvisie; de uitwerking van de strategie (beleid), de maatregelen en middelen heeft een relatie met het Omgevingsprogramma, en de beschrijving van de instrumenten (verordeningen) heeft een relatie met het Omgevingsplan.

1.5 KADER EN SAMENHANG

Het verbreed GRP heeft relaties met andere gemeentelijke beleidsplannen en met beleidsplannen van andere overheden. Het beleid voor stedelijk (afval)water dient afgestemd te zijn op het beleid van andere disciplines en op het richtinggevende beleid van andere overheden.

1.5.1 Missie en visie

Vanuit de algemene gemeentelijke missie volgt de missie voor het verbreed GRP:

Het realiseren van een duurzame, doelmatige en toekomstgerichte invulling van de rioleringszorg, waarin de bescherming van de volksgezondheid, het streven naar het voorkomen van wateroverlast en een goede kwaliteit en kwantiteit van grond- en oppervlaktewater gewaarborgd zijn.

Vanuit deze missie is een visie te formuleren, de gewenste situatie van het water- en rioleringsstelsel in de toekomst. Deze visie luidt als volgt.

Het hebben en houden van een duurzaam, veilig, gezond en toekomstbestendig (grond)-water- en rioleringsstelsel in zowel het bebouwde gebied als het buitengebied van de gemeente.

Om deze visie te realiseren, worden er doelen geformuleerd. Deze doelen zijn een meetbare vertaling van de visie en kunnen worden gerealiseerd vanuit een zekere ambitie. De gestelde doelen, de concretisering daarvan en de ambitie die daarbij hoort, zijn uitgewerkt in hoofdstuk 4.

1.5.2 Beleid gemeente en andere overheden

In dit vGRP is tevens rekening gehouden met ander beleid binnen de gemeente, maar ook bij andere overheden. In bijlage 2 is een samenvatting gegeven van de wetten en beleid op het niveau van Europa, Rijksoverheid, Provincie, Waterschap en Gemeente die van invloed zijn op de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater.

1.5.3 Samenwerking

De zorg voor de riolering en de openbare ruimte (bovengronds en ondergronds) is de verantwoordelijkheid van de gemeente. De zorg voor het oppervlaktewater en de rioolwaterzuivering is de verantwoordelijkheid van het waterschap Scheldestromen.

Hemel- en grondwater kennen geen (bestuurlijke)grenzen. Bij de gemeentelijke watertaken zijn vele partijen betrokken. Een voorwaarde voor effectief beheer is samenwerking met de partners in de waterketen. Dit wordt vormgegeven in de SAZ+ (Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland). Hierin zijn alle Zeeuwse gemeente, het waterschap Scheldestromen, de provincie Zeeland en Evides waterbedrijf vertegenwoordigd.

De visie van het SAZ+ is vastgelegd in de 'Visie Waterketen Zeeland' en gaat over betrekken van burgers, klimaat, duurzaamheid, demografie, kosten en kennis & capaciteit. 'Water in Zeeland: betrouwbaar voor iedereen en overal', is de missie die bij deze visie hoort.

Concrete zaken die uit deze samenwerking zijn bewerkstelligd:

- Betere samenwerking met provincie Zeeland en Rijkswaterstaat;
- Afstemmingsoverleg met waterschap, zoals over beheer en onderhoud;
- Afstemming met derden als Evides, Enduris en woningbouwverenigingen;
- Klimaatadaptatiestrategie Zeeland;
- Samenwerking Zuidwestelijke Delta;
- Intentieverklaring samenwerking openbare ruimte.

De samenwerking binnen de SAZ+ en tussen gemeente en waterschap gaat over het algemeen goed. Er kunnen zich situaties voordoen, waarbij het beleid van de gemeente en het beleid van het waterschap niet tot een eenduidig antwoord leiden. In het kader van het goed functioneren van de (afval)waterketen als geheel en het maatschappelijk belang, is het van belang dit te onderkennen en hierover in gesprek te gaan. Als Leidraad hiervoor is door de partijen binnen de SAZ+ de "werkwijze schurend beleid" beschreven.

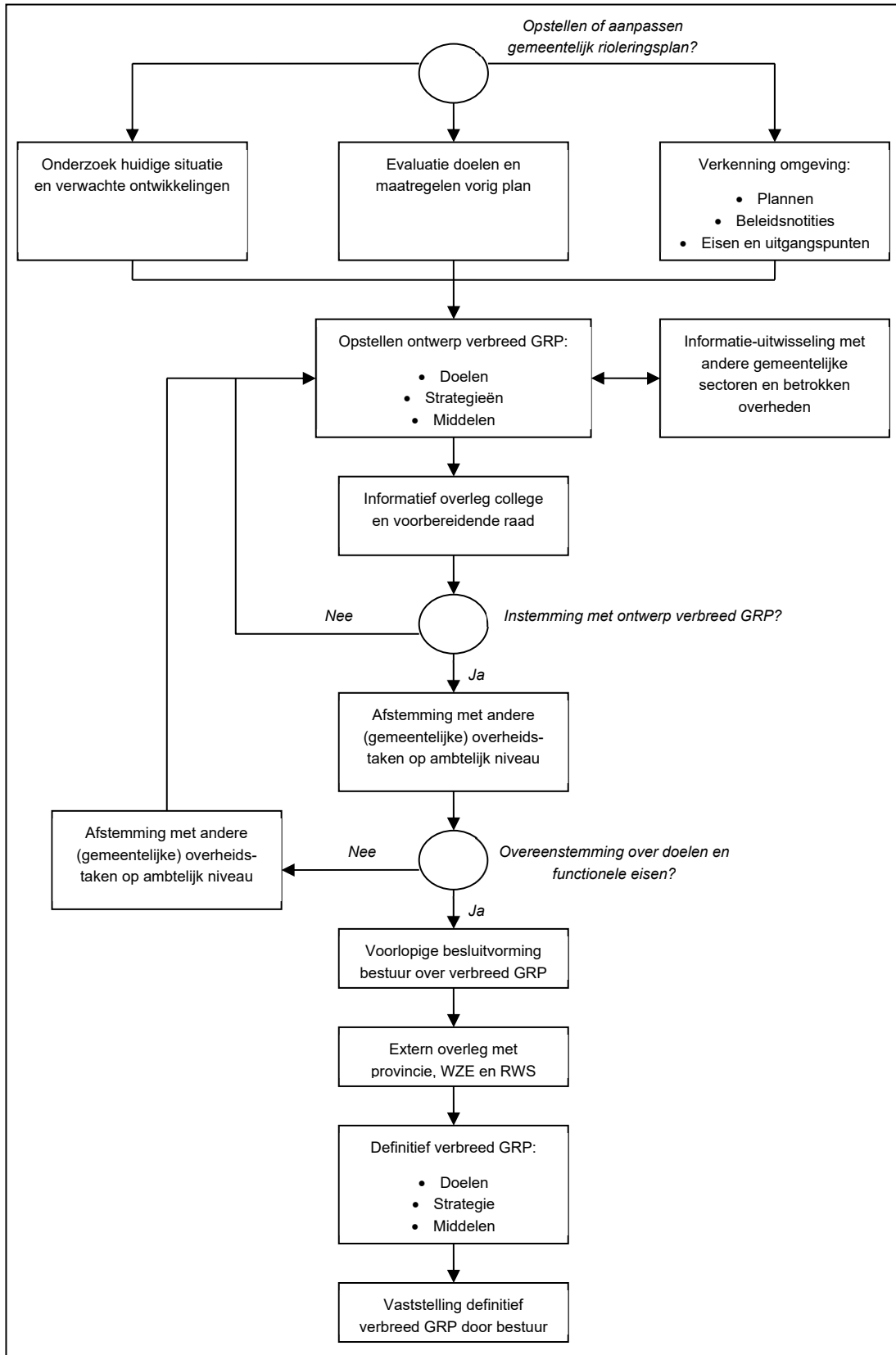
1.6 PROCEDURE

Het verbreed GRP is opgesteld binnen de gemeentelijke organisatie van de gemeente Schouwen-Duiveland. Diverse gemeentelijke afdelingen zijn daarbij betrokken. Voorts wordt, conform de wettelijke richtlijnen, voor het vaststellen van het vGRP overleg gevoerd met het waterschap Scheldestromen.

Basis voor dit overleg is het ontwerp vGRP. De resultaten van deze overleggronden worden verwerkt in het definitieve vGRP. Het definitieve vGRP wordt ter informatie toegezonden aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Leidraad voor de totstandkoming is de procedure, zoals weergegeven in figuur 1.1.

Figuur 1.1: Totstandkomingsprocedure verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP)

Water in onze gemeente (huidige situatie)

02

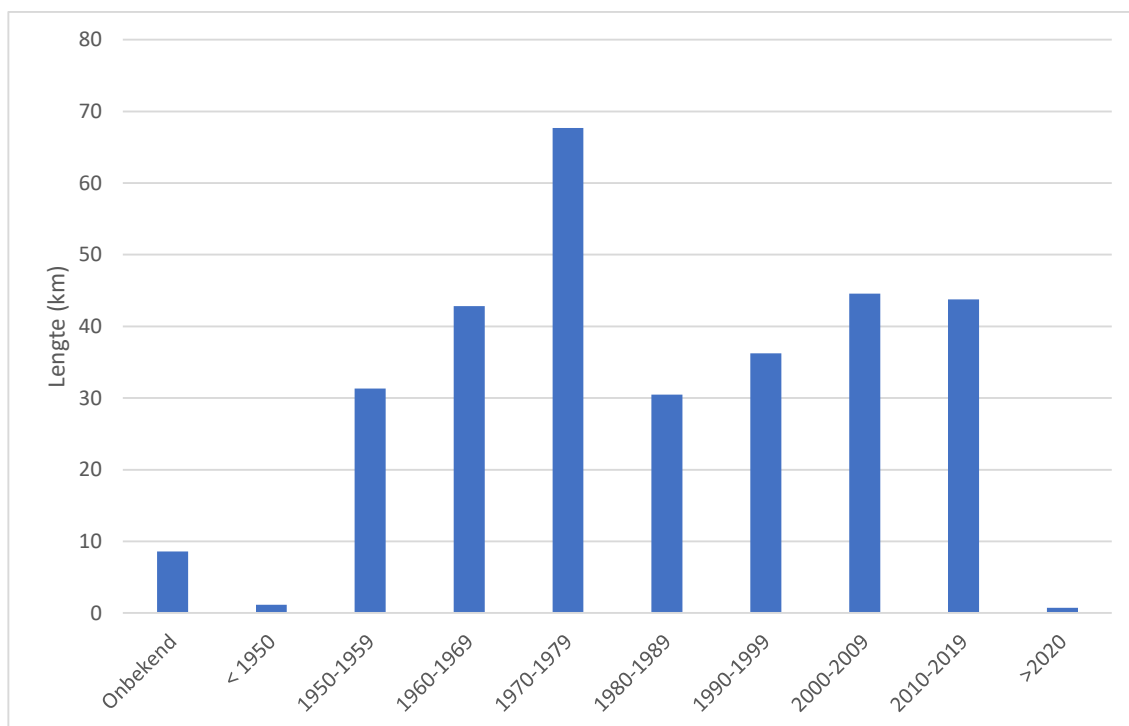
2.1 INVENTARISATIE VOORZIENINGEN

Om aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater te kunnen voldoen, beschikt de gemeente over diverse voorzieningen. Onderstaande tabel 2.1 geeft een beknopt overzicht van de objecten waaruit het (afval)watersysteem in onze gemeente is opgebouwd. Dit betreffen de objecten die in beheer zijn van de gemeente. Daarnaast beheert het waterschap Scheldestromen ook nog diverse hoofdrioolgemalen, persleidingen en een vrijverval leiding in Westerschouwen, die het afvalwater vanuit de diverse kernen naar de rioolwaterzuiveringen transporteren. De vrijverval leiding heeft ook een bergingsfunctie voor de gemeentelijke rioolstelsels die hierop aansluiten

Tabel 2.1: Overzicht aanwezige voorzieningen

	Omschrijving	Hoeveelheid	Eenheid
Vrijverval systeem	Gemengde riolering/vuilwaterriolering	288	Km
	Regenwaterriolering	19	Km
	Inspectieputten	695	Stuks
	Externe overstorten	118	Stuks
	Randvoorzieningen	13	Stuks
	Kolken	ca. 12.000	Stuks
	Ondergrondse buffers inclusief zand/granulaat filter	2	Stuks
	Wadi's (Perenmeet Burgh-Haamstede en Vlasakker Dreischor en Bruinisse)	3	Stuks
	Gemalen en persleidingen	Gemalen	88
	Persleidingen, inclusief drukriolering	101	Km
Drukriolering	Aantal aangesloten woningen	357	Stuks
	Drukrioleringsunits	357	Stuks
	Drukriolering	30	Km
Grondwater	Drainage (inclusief sportvelden en begraafplaatsen)	85	Km

Al deze gemeentelijke voorzieningen vertegenwoordigen een vervangingswaarde van € 327 miljoen. In figuur 2.1 is inzichtelijk gemaakt hoe de leeftijdsopbouw van de in totaal 307 km vrijverval riolering is.

Figuur 2.1: Leeftijdsopbouw vrijerval riolering

2.2 TOESTAND VAN DE RIOLERING

Om de toestand van de riolering in de gaten te houden vinden inspecties plaats. Hiervoor heeft de gemeente een reinigings- en inspectieplan.

De gemeente heeft een contract afgesloten met een reinigings- en inspectiebedrijf. Dit bedrijf voert eerst putinspecties uit. Op basis van deze putinspecties wordt bepaald waar de rioolbuizen gereinigd en/of geïnspecteerd moeten worden. Bij inspectie worden de schadebeelden ook geclassificeerd. Dit heeft de gemeente een besparing opgeleverd in de kosten ten opzichte van de situatie dat ieder riool met een frequentie van eenmaal per 8 jaar te reinigen en inspecteren, zoals een aantal jaren geleden nog het geval was.

De persleidingen worden gereinigd met behulp van een foam pig. Dit onderhoud vindt om de vijf jaar plaats.

De inspectieresultaten zijn tot aan de transitie in 2020 vastgelegd overeenkomstig NEN 3399 'Classificatiesysteem bij visuele inspectie van riolen'. Na 1 januari 2020 vindt inspectie plaats overeenkomstig NEN-EN 13508-2. Deze norm reikt een methodiek aan voor het waarnemen en het in genormeerde omschrijvingen en codes registreren van toestandsaspecten. Sinds 2020 beschikt de gemeente via de geregistreerde waarnemingen over gemeten of geschatte waarden binnen bepaalde toleranties (eerder waren dit globale klassen) en detailinformatie. Op basis daarvan vindt (door de rioolbeheerder) classificatie, beoordeling en beslissing plaats. De nieuwe inspectiemethodiek versnelt de analyse en beslisbaarheid van de rioolbeheerder, verhoogt de kwaliteit van gemaakte keuzes (meer gegevens, minder onzekerheid) en past in de ontwikkelingen op het gebied van bigdata-analyse en "machine-learning".

De komende jaren dient ongeveer 6% van de riolering vervangen te worden.

Om de toestand van de rioleringsobjecten goed te houden, voert de gemeente Schouwen-Duiveland reparatieprogramma's uit. Met reparatie van de riolering worden grootschalige vervangingen uitgesteld of vermeden. De meerjarenraming voor reparaties en vervangingen is voor het voorgaande GRP bepaald op basis van de kwaliteit van de riolering.

2.2.1 Gemalen en pompunits

Jaarlijks worden de gemalen en pompunits geïnspecteerd en onderhouden door de eigen dienst. De toestand van de gemalen wordt aan de hand van de hierbij geconstateerde schade beoordeeld. Zo nodig wordt een planning opgesteld voor vervanging en aanpassingen. Geconstateerde kleine gebreken aan de pompunits worden tijdens de inspectie hersteld.

Ten behoeve van monitoring, bijsturing en storingsmelding beschikt de gemeente over een centrale gemaalpost. De gemeente heeft een contract met een marktpartij voor het uitvoeren van gemaalrenovaties.

2.2.2 Kolken

Gelijktijdig met de jaarlijkse reiniging worden de kolken geïnspecteerd, waarbij gelet wordt op de snelheid van vervuilen en de constructieve staat van de kolk. Op dit moment is de registratie niet mogelijk door defecte apparatuur. Geconstateerde gebreken worden direct gerepareerd.

2.2.3 Vervanging riolering binnenstad Zierikzee

Een deel van de riolering in de binnenstad van Zierikzee bestaat uit historische riolen. In veel gevallen bestaat het riool uit gemetselde gewelven. Op een aantal plaatsen is de riolering in achtertuinen of onder gebouwen gelegen. Op veel plaatsen voldoet deze historische riolering niet meer aan de eisen die hieraan worden gesteld. Ongewenste kenmerken van de riolering in de Zierikzeese binnenstad zijn onder andere:

- Het rioolstelsel in de binnenstad bestaat uit een gemengd stelsel. Eigenschappen van een gemengd stelsel zijn dat er (te) veel (schoon) regenwater naar de rioolzuivering wordt verpompt en dat bij hevige regenval (vuil) rioolwater wordt overgestort op de stadsgrachten. De overstortingen in de stadsgrachten hebben een negatieve invloed op de waterkwaliteit.
- Een deel van de riolering verkeert in een slechte staat. Ten gevolge van lekkages ontstaat instroming van grondwater in het rioolstelsel en kan bodemverontreiniging ontstaan als gevolg van uittredend rioolwater. Op een aantal plaatsen is de riolering (gedeeltelijk) ingestort, waardoor gevaar bestaat voor wegverzakkingen en verstopping (wateroverlast). Daarnaast is sprake van overlast door ratten.
- Een deel van de riolering bevindt zich op particulier terrein. Hierdoor wordt het uitvoeren van onderhoud bemoeilijkt. Diverse riolen bevinden zich zelfs onder gebouwen. Bereikbaarheid van deze riolen in verband met onderhoud is zeer moeilijk, zo niet onmogelijk, waardoor het onderhoud kostbaar is.
- De exacte ligging, diameter en toestand van diverse riolen is niet bekend, omdat het als gevolg van instortingen niet mogelijk is hier video-inspecties uit te voeren.

In het afgelopen decennium zijn onderzoeken verricht om de historische riolering beter in beeld te brengen. De belangrijkste conclusies uit de inventarisatiefase zijn:

- De historische riolen hebben over het algemeen een slechte kwaliteit.
- Er is inzicht in welke riolen op particulier terrein een transportfunctie hebben en welke riolen alleen een inzamelfunctie. De eerstgenoemde kunnen theoretisch komen te vervallen zonder dat dit gevolgen heeft voor de werking van het rioolstelsel. Voor de riolen met een transportfunctie moet de afvoercapaciteit van de overige riolering worden vergroot voordat het riool kan komen te vervallen.

In de afgelopen jaren is meegelift op herinrichtingswerkzaamheden van de binnenstad om waar nodig de afvoercapaciteit van de moderne riolering te vergroten door het afkoppelen van verhard oppervlak, zoals bij het parkeerterrein Hoofdpootstraat en plan Buzee. Verder zijn in de Hem en Korte Nobelstraat riolen vervangen zonder af te koppelen.

2.3 FUNCTIONEREN VAN DE SYSTEMEN

Over het algemeen functioneren voorzieningen binnen de gemeente Schouwen-Duiveland naar behoren. Door middel van het beheer- en onderhoudsprogramma wordt het goed functioneren van de voorzieningen gewaarborgd. Soms treedt bij extreme regenval wateroverlast op, maar tot nu toe leidt dit niet tot schade.

Om te toetsen hoe de systemen functioneren maken de gemeente gebruik van modelberekeningen en metingen in de riolering. Deze metingen geven inzicht in het werkelijk functioneren van de systemen. Daarnaast geven ook meldingen die binnenkomen via de Servicelijn inzicht in het functioneren in de praktijk.

Op dit moment vindt de optimalisatie van het afvalwatersysteem (OAS) Westerschouwen plaats. De eerste fase is afgerond en is geëvalueerd. In de studie is geconstateerd, dat er een grote hoeveelheid rioolvreemd water via het rioolstelsel wordt afgevoerd. Dit betreft drainagewater en foutieve regenwateraansluitingen van particuliere percelen en instromend oppervlaktewater. Dit heeft zowel bij ons als het waterschap tot het inzicht geleid, dat het beheer en onderhoud van sloten belangrijk is om instromend oppervlaktewater te voorkomen. Met de uitvoering van de maatregelen om de hoeveelheid rioolvreemd water te verminderen om de zuivering te ontlasten, is in de afgelopen planperiode start. Deze maatregelen voert de gemeente samen met het Waterschap uit in de periode tot 2027.

Momenteel wordt voor de binnenstad van Zierikzee en de wijk Malta een Systeemoverzichts Stedelijk Water (voorheen basisrioleringsplan) opgesteld. Hierbij wordt het huidige functioneren in beeld gebracht op basis van modelberekeningen en metingen en bepaalt de gemeente of er maatregelen noodzakelijk zijn.

2.4 KLIMAATADAPTATIE

Het proces van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) omvat een aantal stappen die gemeenten cyclisch doorlopen om te komen tot een water-robuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland in 2050. In SAZ+ verband is voor heel Zeeland een stresstest uitgevoerd, waarbij de potentiële overlastlocaties in beeld zijn gebracht. Bij ieder project in de komende jaren, beoordeelt de gemeente deze middels een risicodialoog op de thema's wateroverlast, hittestress, droogte en overstroming of er klimaatadaptieve maatregelen noodzakelijk zijn. Indien dit het geval is zullen deze maatregelen, mits doelmatig, worden meegenomen in het project.

2.5 HUIDIGE SITUATIE IN HET PERSPECTIEF VAN HET VORIGE VGRP

De gemeente werkt en toetst de werkzaamheden op basis van de Do-Fe-Ma-Me-methode. Die gaat uit van Doelen, Functionele eisen, Maatstaven en Meetmethoden. Deze methode houdt onder andere in dat de gemeente de huidige situatie toetst aan de functionele eisen die de gemeente Schouwen-Duiveland voor de drie watertaken (afval-, hemel- en grondwater) heeft geformuleerd. Aan de hand van maatstaven wordt bepaald in hoeverre aan de functionele eisen wordt voldaan. Maatstaven maken de functionele eisen toetsbaar. De maatstaven die terugblikkend op het vorige GRP nog niet voldoen aan de gestelde ambities verdienen de komende planperiode extra aandacht om deze, mits dat doelmatig is, alsnog naar het gewenste

niveau te brengen. Uit de toetsing wordt geconcludeerd dat er geen aandachtspunten zijn. De volledige beschrijving van de toetsing en van de daarbij gehanteerde Doelen, Functionele Eisen, Maatstaven en Meetmethoden zijn te vinden in bijlage 4a en 4b.

Hoe is het de afgelopen jaren gegaan (evaluatie)

3

3.1 RESULTATEN EVALUATIE PLANPERIODE 2015-2021

De strategie voor de periode 2015-2021 is beschreven in negen thema's. Aan de hand van deze thema's is de planperiode 2015-2021 geëvalueerd. De thema's zijn:

1. Van inspanning naar prestatie.
2. Taakafbakening tussen gemeente en particulier.
3. Meten aan de riolering.
4. Wateroverlast door klimaatverandering.
5. Optimalisatie Afvalwatersysteem Studie (OAS) Westerschouwen.
6. Binnenstad Zierikzee.
7. Waterkwaliteit.
8. Communicatie.
9. Financiën.

Aanvullend op deze thema's zijn ook de onderwerpen beheersysteem en personele middelen geëvalueerd. In de volgende paragrafen worden de bevindingen van de evaluatie beschreven. In bijlage 3 is de evaluatie samengevat en zijn de eventuele acties weergegeven.

3.1.1 Van inspanning naar prestatie

In de periode 2015-2019 is de gemeente gestart met een pilot om meer prestatiegericht te werken. Het opstellen van het prestatiecontract van 'reiniging naar renovatie' heeft veel inspanning en voorbereiding vooraf gekost. Ook voor de gecontracteerde aannemer was het een leerproces, maar er is een open en constructieve samenwerking tussen aannemer en de gemeente, waardoor er ruimte was om het proces tussentijds verder te optimaliseren. Zo is besloten om het werkproces aan te laten sluiten op de begrotingscyclus bij de gemeente, wat concreet betekent dat de aannemer elk jaar voor 1 mei aangeeft waar in het volgende jaar renovaties noodzakelijk zijn en wat de kosten daarvan zullen zijn. In dit proces zijn diverse stappen gezet, maar op basis van de ervaringen uit de praktijk dient dit proces nog bijgestuurd te worden. Ook ervaringen van de reinigingscyclus worden meegenomen met de planning voor de komende planperiode.

Concreet heeft dit voor de komende jaren geleid tot een besparing op het reinigen van de riolering. De conclusie is om deze strategie op de ingeslagen weg voort te zetten, waarbij regelmatige evaluatie noodzakelijk blijft om indien nodig tijdig bij te kunnen sturen. Na afronding van de pilot heeft de gemeente gebruik gemaakt van de verlenging van het contract met twee jaar.

3.1.2 Taakafbakening tussen gemeente en particulier

De taakafbakening tussen de gemeente en de particulier ligt vast in de Waterwet, het vGRP en gemeentelijke verordeningen. Zowel de gemeente als de burgers zijn gebaat bij meer duidelijkheid over hoe om te gaan met:

- Sommige meldingen van grondwateroverlast.
- Afvoerproblemen met perceelaansluitingen waarop meer dan één perceel is aangesloten die niet in eigendom zijn van één particulier, waarbij een conflict is tussen

de verschillende mede-eigenaren. De verwachting van de gemeente is dat dit soort conflicten in de toekomst meer voor zullen gaan komen.

- Gemeentelijke riolering die op particulier terrein ligt.
- Bij initiatieven omtrent aansluiten van panden in het buitengebied op de riolering, waarbij de gemeente de riolering na aanleg overneemt van de initiatiefnemer. Hoe gaat de gemeente dan om met niet aangesloten panden, maar waar ze wel ontheffing heeft, die dan ineens binnen de 40 m van de perceelsgrens komen te liggen?

In 2020 is de geplande nota grondwaterbeleid opgesteld. Deze wordt in 2021 vastgesteld. In deze nota is opgenomen wanneer de gemeente het doelmatig vindt om maatregelen te treffen, waarbij rekening wordt gehouden met de wettelijk plichten die de burger heeft op zijn eigen perceel.

Momenteel is er een Living Lab zoetwater, waarbij wordt gekeken om ten tijde van langdurige droogte voldoende zoetwater beschikbaar te hebben voor de agrarische sector en de natuur. Dit vraagt om een integraal beleid, waarbij niet alleen naar de stedelijke omgeving wordt gekeken, maar ook naar het landelijk gebied.

Een aandachtspunt dat naar aanleiding van het zeer droge jaar 2018 naar voren kwam is, in hoeverre langdurige lage grondwaterstanden mogelijk invloed kunnen hebben op het verzakken van panden die gefundeerd zijn op staal. Een meer uitgebreide risicoanalyse is uitgevoerd als onderdeel van de klimaatstresstest. De uitkomsten uit het Living Lab en de klimaatstresstest zijn gebruikt om een nota Grondwater op te stellen, die in 2021 is vastgesteld.

3.1.3 Meten aan de riolering

Monitoring van riolering geeft inzicht in het werkelijk functioneren van het stelsel. Met dit inzicht is de gemeente de onzekerheden in het functioneren aan het verkleinen. Daarmee wordt ook de bandbreedte in toekomstige investeringen verkleind en worden desinvesteringen voorkomen.

De actie om te borgen dat de meetdata die wordt ingezameld ook bruikbaar is, is uitgevoerd. Het analyseren van de meetdata om verbetermaatregelen uit te voeren is gestart. Als eerste is de meetdata geanalyseerd in het kader van het project OAS Westerschouwen en voor de gebieden Binnenstad Zierikzee en Malta, in het kader van het opstellen van een Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) voor de Binnenstad Zierikzee en Malta.

De meetdata wordt ingezameld via de hoofdpst. Een hoofdpst is een beheersysteem voor gemalen, die wordt gebruikt voor het monitoren en regelen van gemalen en objecten binnen het rioolwatersysteem. De gemeente maakte gebruik van een gezamenlijke hoofdpst met de gemeenten Veere, Middelburg en Vlissingen, waarbij de hoofdpst bij de gemeente Veere stond. Gemeente Schouwen-Duiveland is zijn gestopt met deze samenwerking vanwege performance problemen van het systeem op afstand. De hoofdpst wordt nu gehost bij de leverancier van de hoofdpst. Dit werkt nu naar tevredenheid.

3.1.4 Wateroverlast door klimaatverandering

Klimaatadaptatie is een bestuurlijk speerpunt. Op dit moment worden bij herbestratingswerkzaamheden en/of rioolvervangingen al klimaatadaptatieve maatregelen getroffen. Er is een pilot uitgevoerd in Bruinisse (wijk Oranjedok) om de bewoners te betrekken bij het klimaatbestendig inrichten van hun wijk. Ook in Scharendijke zijn de bewoners betrokken. Ten behoeve van het communiceren tussen gemeente en bewoners, is het Citizens Lab (digitale bewonersbijeenkomsten) opgericht, waar de gemeente plannen bekend maakt en de bewoners om hun reactie wordt gevraagd. De uitkomst van deze werkwijze is positief. Deze werkwijze zal dus bij andere projecten een vervolg krijgen.

Voor het in beeld brengen van de risico's voor wateroverlast als gevolg van klimaatverandering is de gemeente aangehaakt bij het uitvoeren van hemelwaterstresstesten in SAZ+

(Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland) verband. In 2019 is een Zeeuwse regionale risicodialoog gehouden. Aan de hand van deze risicodialoog is een aanzet gemaakt voor de klimaatadaptatiestrategie. De gemeente houdt zelf de regie bij knelpunten in eigen gebied, door per project een klimaatdialoog met de burgers te houden (Citizens Lab). Klimaatdialogen met burgers los van projecten zijn nog niet gevoerd.

De gemeente wil de klimaatdialoog houden bij het opstellen van stads- en dorpsvisies, zodat maatregelen integraal kunnen worden meegenomen in de (deel)projecten. Bij rioolvervangings- en herbestratingsprojecten worden de kwetsbaarheden (wateroverlast, droogte, hitte) besproken om vervolgens de klimaatadaptieve maatregelen te ontwerpen en uit te voeren.)

Ook de burgers zelf kunnen maatregelen treffen op eigen perceel. Gedacht kan worden aan het verwijderen van tegels uit de tuin. Een ander voorbeeld is om (bedrijfs-)panden te voorzien van groene daken. De gemeente gaat onderzoeken of dit soort initiatieven met subsidies kunnen worden gestimuleerd.

De pilot in interregionaal verband (Star2C's) in het kader van de klimaatverandering is afgerond.

3.1.5 OAS Westerschouwen

Samen met Waterschap Scheldestromen beheren de gemeente het afvalwatersysteem Westerschouwen. Dit afvalwatersysteem omvat de RWZI Westerschouwen, het toeleverende transportsysteem en alle daarop aangesloten rioolstelsels tussen Scharendijke en Westerschouwen. In de periode 2015 – 2019 is een grote slag gemaakt met ontvlechting van hemelwater en afvalwater om uiteindelijk te komen tot een goed functionerend rioolsysteem.

Tijdens de uitvoering moesten de maatregelen regelmatig worden bijgesteld, omdat de situatie in de praktijk anders bleek te zijn, dan van op basis van beschikbare gegevens bekend was. Het resultaat is dat de uiteindelijke investeringskosten lager zijn uitgevallen, dan vooraf geraamd. Evaluatie van de eerste fase (fase A) is afgerond.

In 2019 is gestart met het opstellen van een basisrioleringsplan voor het OAS-gebied. Daarmee is inzicht gekregen in het effect van de uitgevoerde maatregelen. Voor de volgende fase hebben zijn op basis van dit basisrioleringsplan de nog uit te voeren maatregelen bepaald. Deze maatregelen zullen in de periode 2022-2026 worden uitgevoerd. De maatregelen voor fase B zijn meegenomen in het nieuwe kostendekkingsplan.

3.1.6 Binnenstad Zierikzee

De strategie voor het creëren van een beter beheersbaar riool tegen redelijke kosten in de binnenstad van Zierikzee worden voortgezet. Er zijn steeds meer oplossingen op maat nodig. Op basis van de procedure “oplossingen op maat” wordt in het voortraject van een rioolvervangning uitgebreid met bewoners overlegd. Er wordt niet met de uitvoering gestart voordat er overeenstemming is bereikt over riolering op particulier terrein. De voorbereiding vergt veel tijd (juridisch en communicatief ingewikkeld), maar voorkomt problemen tijdens uitvoering en achteraf. Hierdoor vordert het beheersbaar maken van de riolering in de binnenstad langzaam maar gestaag. De procedure wordt als positief ervaren en zal worden voortgezet. Met het oog op klimaatverandering is het plan om ook aandacht de thema's hitte en droogte mee te nemen.

Aan de rioolvervangning in de binnenstad van Zierikzee is de afgelopen paar jaar minder uitgegeven dan gepland. De reden hiervoor is dat er niet direct noodzaak was (laag risico op disfunctioneren van het rioleringsysteem en geen andere ontwikkelingen waarop meegelift kon worden). Dit betekent niet, dat deze vervangingen in de toekomst niet meer worden uitgevoerd. Nog niet alle riolering in de binnenstad is vervangen. Daardoor blijft in de planperiode budget benodigd. In de begroting is hier rekening mee gehouden. In de komende periode wordt een uitvoeringsprogramma voor de rioolvervangning in de binnenstad van Zierikzee opgesteld.

3.1.7 Waterkwaliteit

3.1.7.1 Afkoppelen

Het doel van het afkoppelen van verhard oppervlak van de gemengde riolering, is het verbeteren van de waterkwaliteit. Het streven was om gemiddeld 1% per jaar van het verhard oppervlak af te koppelen. Dit percentage is geen doel op zich. Er wordt afgekoppeld wanneer dit doelmatig is en wanneer daarmee de waterkwaliteit wordt verbeterd.

De gemeente wil ongewenste lozingen van hemel- en grondwater op de vuilwaterriolering tegengaan. Hiervoor heeft de gemeente sinds december 2013 de Verordening afvoer hemelwater en grondwater. Middels deze verordening kunnen specifieke gebieden worden aanwezen waar voorzieningen zijn of gaan komen speciaal voor alleen hemelwater en grondwater en waar afkoppelen, ook in bestaand gebied, verplicht wordt gesteld. Er zijn nog geen gebieden aangewezen omdat het tot op heden nog steeds gelukt om de maatregelen in goed overleg met bewoners en eigenaren uit te voeren.

3.1.7.2 Waterplan

In de planperiode 2015-2019 zou worden toegewerkt naar een integratie van het strategische plan voor het rioleringssysteem en het stedelijk watersysteem tot één plan voor het totale watersysteem. Het doel was dat het vGRP vanaf het jaar 2020 als strategisch plan een paraplu functie zou gaan vervullen met integraal beleid ten aanzien van het watersysteem. In een nieuw waterplan wilde de gemeente dit beleid vertalen naar concrete maatregelen. Dit plan gaat verder dan alleen stedelijk water.

Met het oog op de invoering van de Omgevingswet is dit niet uitgevoerd. Beide strategische plannen zullen onderdeel uitmaken van het Omgevingsplan en dus op deze wijze samen gaan komen. Straks in het omgevingsplan komt een geïntegreerd waterplan voor afvalwater, grondwater, hemelwater en oppervlaktewater. Zeker nu steeds meer gekeken gaat worden naar de capaciteit van de watergangen en de afvoer van hemelwater moeten dit in de totale volle omvang worden bekeken en worden afgestemd met de Planvorming Wateropgave (PWO) van het Waterschap Scheldestromen. Een vraag die momenteel speelt is, hoe omgegaan moet worden met zoetwater en de zoetwaterbehoefte in het buitengebied als antwoord op de klimaatverandering (Living Lab zoetwater).

3.1.7.3 Gracht Zierikzee

De gemeente wil overeenkomstig het collegeprogramma 2018-2022 dat de waterkwaliteit van de gracht rond de binnenstad van Zierikzee wordt verbeterd om stankoverlast tegen te gaan. Er wordt vanuit gegaan dat het afgekoppelde gebied van Buzee voor voldoende verversing en doorstroming zorgt zodat dat de waterkwaliteit van de gracht hierdoor voldoende verbetert, zodat er geen andere ingrepen nodig zijn. Mocht dat niet het geval zijn, dan kan met het Waterschap als waterkwaliteitsbeheerder worden onderzocht of een bypass met de zoete gracht ter plaatse van de Nobelpoort een serieuze optie is. De gemeente blijft in gesprek met het Waterschap om samen tot een oplossing te komen.

Er loopt een onderzoek naar mogelijk gebruik van het oppervlaktewater van de stadsgracht voor verwarming en koeling van huizen en bedrijven (Aquathermie).

3.1.8 Communicatie

De gemeente heeft op dit moment een duidelijke strategie op projectniveau, maar niet breder over de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het opstellen van een concreet communicatieplan, zoals in het vGRP 2015-2019 is voorgenomen wordt in overleg met het cluster Communicatie in 2022 ingevuld. In het plan wordt opgenomen hoe de burgers worden geïnformeerd over het belang van een goed functionerend rioolsysteem, wat daarvoor nodig is, en hoe bij de uitvoering van rioolprojecten de bewoners meer kunnen worden betrokken voor het verkrijgen van draagvlak. Daarnaast is een belangrijk speerpunt in de communicatie de onderwerpen klimaatontwikkelingen en -adaptatie. Bij de klimaatdialogen worden ook de thema's hitte, droogte en overstroming meegenomen.

3.1.9 Beheersysteem

Het op orde krijgen en houden van het digitale beheersysteem (in dit systeem zijn alle gegevens van de riolering en aanverwante zaken opgenomen) is van groot belang voor het goed kunnen uitvoeren van de gemeentelijke watertaken. In de planperiode 2015-2019 is een deel van de achterstand in het actueel krijgen van het beheersysteem ingelopen, maar er blijft sprake van een achterstand ook mede doordat de achterstand groter bleek dan eerst inzichtelijk was.

Over een deel van de gegevens die in het beheersysteem staan, zijn twijfels over de betrouwbaarheid van deze gegevens. Dit vraagt momenteel, maar ook de komende tijd, extra aandacht om deze gegevens op orde te krijgen. Dit komt boven op de achterstand die er al was bij het actueel houden van het systeem.

Vanaf 2020 heeft de gemeente de leverancier van het beheersysteem ingehuurd om de achterstand verder weg te werken en ervoor zorgen, dat de beheergegevens uiteindelijk actueel, betrouwbaar en compleet gaan worden.

3.2 TERUGBLIK OP PERSONELE EN FINANCIËLE ASPECTEN

Bij het opstellen van het vGRP 2015-2019 hebben we geconstateerd, dat er voor een goede uitvoering van de gemeentelijke watertaken ongeveer 1,1 fte extra aan personeel benodigd is om vooral het beheersysteem op orde te krijgen en te houden en voor het analyseren van de meetdata. In het vorige kostendekkingsplan zijn hiervoor middelen opgenomen. Deze extra personele middelen zijn niet ingevuld met eigen personeel.

Omdat de financiële middelen beschikbaar zijn, hebben we ons in 2020 en 2021 gericht op inzetten van extra capaciteit door inhuur externen, waarbij we ons hebben geconcentreerd op klimaat, beheersysteem, zoet water (living lab) en de riolering van Zierikzee. In 2020 hebben we de helft van het budget hiervoor gebruikt en in 2021 vrijwel alles. Ook voor de komende jaren zal de extra inzet (1,1 fte) nodig zijn. Bij het inhalen van de achterstanden bleek dat de achterstand groter was dan gedacht.

Ten opzichte van het kostendekkingsplan uit 2020-2021 zijn er een aantal verschillen tussen wat begroot was aan kosten en wat uiteindelijk is besteed.

Investerings

Vervangingsinvesteringen

De vervangingsinvesteringen zijn grotendeels conform planning uitgevoerd.

Uitbreidingsinvesteringen

Op het gebied van de OAS-maatregelen is er flink minder uitgegeven dan begroot. Hiervoor verwijzen naar paragraaf 3.1.5. Hetzelfde geldt voor afkoppelen verhard oppervlak (paragraaf 3.1.7.1).

Groot onderhoud

Op het groot onderhoud (deelrekening) hebben we minder uitgegeven dan begroot, omdat de component deelrekening in 2020 en 2021 niet vaak voorgekomen is. Deze afwijkingen zijn ook gemeld bij de P&C-documenten in deze twee jaren.

Exploitatie

In de exploitatie hebben we in deze planperiode ruim €850.000 minder uitgegeven. De voornaamste oorzaken zijn:

- Een lagere BTW-toerekening (met name door lagere lasten bij de uitbreidingsinvesteringen)
- Er is de afgelopen twee jaar minder besteed dan begroot aan 'Hoofdriolering'. Dit komt voornamelijk door efficiënte uitvoering van het onderhoudscontract.

Door deze lagere lasten is de stand van de egalisatievoorziening hoger geworden.

3.3 SUCCESSEN IN DE AFGELOPEN JAREN

Binnen de gemeentelijke organisatie zijn de volgende successen behaald:

- Door het bijstellen van de maatregelen voor de OAS Westerschouwen, als gevolg van beter inzicht in het systeem, konden de investeringskosten worden verlaagd.
- Besparing op de kosten voor reiniging van de riolering door een prestatiecontract af te sluiten met een aannemer.
- De nota grondwater is opgesteld en vastgesteld.
- Door het gericht inzetten van het beschikbare budget voor personele middelen voor externe inhuur zijn werkzaamheden opgepakt, die anders door gebrek aan eigen personeel, bleven liggen.

Aan welke opgaven werken we (visie & strategie)

4

4.1 INLEIDING

We nemen onze verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van onze afval-, hemel-, grond- en oppervlaktewatertaken. We doen dit met betrokken en kundige mensen, inwoners, ondernemers, andere overheden en belanghebbenden en altijd redenerend vanuit het algemeen belang.

De zorg voor het rioolstelsel en het watersysteem vindt plaats op basis van maatschappelijke aanvaardbare kosten. Thema's die daarbij een rol spelen, zijn: afweging van risico's, doelmatigheid, urgentie, (politieke) actualiteit, meekoppelkansen, beheerbaarheid, bedrijfszekerheid en goed assetmanagement.

Water in Zeeland: betrouwbaar voor iedereen en overall. Dat is de kernboodschap van de gezamenlijke 'Visie Zeeuwse waterketen', opgesteld door het samenwerkingsverband Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland (SAZ+) dat bestaat uit de Zeeuwse gemeenten, waterschap Scheldestromen en Evides waterbedrijf. De visie beoogt een klimaatbestendige en duurzame inrichting, met aandacht voor doelmatig beheer en borging van kennis en capaciteit, waarbij de dienstverlening aan de gebruiker centraal staat.

In deze visie leggen we vast wat we willen bereiken. In de strategie leggen we gezamenlijk vast hoe we dat willen bereiken en hoever we binnen de planperiode van het vGRP daarmee willen komen. De gezamenlijke speerpunten zijn in de navolgende paragrafen toegepast op Schouwen-Duiveland beschreven en worden in de hoofdstukken 5 en 6 (strategie en maatregelen) nader uitgewerkt

Als rode draad door deze thema's heen loopt het op een zo doelmatig mogelijke wijze in standhouden en zo nodig aanpassen van de voorzieningen waarmee we invulling geven aan onze zorgtaken ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater.

4.2 VISIE

Onze visie verwoordt de gewenste situatie van het water- en rioleringsstelsel in de toekomst.

Het hebben en houden van een duurzaam, veilig, gezond en toekomstbestendig (grond)-water- en rioleringsstelsel in zowel het bebouwde gebied als het buitengebied van de gemeente.

4.2.1 Visie op afvalwater hemelwater en grondwater

Visie op afvalwater

Het inzamelen en afvoeren van afvalwater levert een enorme bijdrage aan de volksgezondheid en leidt wereldwijd tot een langere levensverwachting. We werken aan een gezonde leefomgeving door in te zetten op een goed functionerend en robuust rioolstelsel dat kan meebewegen met de ontwikkelingen van de toekomst. Daar waar mogelijk worden stromen van vuil en schoon water gescheiden (gehouden) en worden water en grondstoffen hergebruikt. Samen met het waterschap streven we naar het verminderen van de hoeveelheid te zuiveren afvalwater en het optimaal gebruik van afvalwater vanuit het perspectief van circulariteit: hergebruik van water, nutriënten en warmte. We streven er samen met het waterschap naar om het afvalwater op een doelmatige wijze in te zamelen, te transporteren en te zuiveren voordat het geloosd wordt op het oppervlaktewater.

Visie op hemelwater

We werken aan een veilige en klimaatbestendige leefomgeving door op een zorgvuldige manier om te gaan met het hemelwater dat valt op de verharde en onverharde oppervlakken. Waar mogelijk worden stenen weggehaald en vergroend. Afstromend schoon regenwater van verhardingen wordt zoveel mogelijk direct of anders via voorzieningen naar de bodem geleid, zodat het vertraagd kan afstromen en in perioden van droogte een buffer vormt. In z'n algemeenheid wordt nagestreefd om het hemelwater zoveel mogelijk vast te houden, daar waar het valt. Inwoners, ondernemers en overige belanghebbenden worden gestimuleerd om hemelwater zoveel mogelijk op het eigen terrein vast te houden.

Visie op grondwater

We streven, ook bij een veranderend klimaat, naar het voorkomen van structureel nadelige gevolgen van afwijkende grondwaterstanden voor de aan de grond gegeven bestemming van een gebied. We streven naar een grondwaterpeil dat voldoende diep is om structurele nadelige gevolgen door een te hoge grondwaterstand te voorkomen en voldoende hoog om droogteproblemen tegen te gaan. De Provincie Zeeland, waterschap Scheldestromen, gemeente Schouwen-Duiveland en particulieren nemen daarbij de eigen verantwoordelijkheid.

4.2.2 Visie op oppervlaktewater

Schoon oppervlaktewater maakt de gemeente niet alleen aantrekkelijk, het draagt ook bij aan de gezondheid, klimaatbestendigheid ervan en de biodiversiteit daarin. Door in te zetten op schoon en zichtbaar oppervlaktewater dat voldoende ruimte krijgt in bestaande en nieuwe gebieden en dat meedoet in het functioneren van HWA- en drainage/infiltratievoorzieningen willen we leven met water meer gangbaar maken. Water draagt in een belangrijke mate bij aan de ecologische kwaliteit en de daarin gestelde ambities/doen van de gemeente.

4.2.3 Visie op de waterketen

De samenwerking in de SAZ+ moet leiden tot kostenbesparingen in de (afval)waterketen, tot het vergroten van de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering van de beheertaken en het innovatievermogen, en tot vermindering van de personele kwetsbaarheid. Hiermee geeft de SAZ+ invulling aan het Bestuursakkoord Water.

De gezamenlijke 'Visie Zeeuwse Waterketen' beoogt een klimaatbestendige en duurzame inrichting, met aandacht voor doelmatig beheer en borging van kennis en capaciteit, waarbij de dienstverlening aan de gebruiker centraal staat.

Met onze visie op de waterketen sluiten we aan op de daarin genoemde hoofdelementen:

- Burgerbetrokkenheid:** Burgers staan centraal in alle waterzaken. Er is een waterloket voor alle watervragen (inclusief drinkwater), waaronder advies over goed watergebruik en verwachtingen ten aanzien van regenwaterverwerking. Burgers bepalen mede de inrichting van de openbare ruimte en krijgen inzicht in de effectiviteit van water-dienstverlening. Zij worden gestimuleerd aan de ontwikkeling van nieuwe initiatieven bij te dragen.
- Klimaat:** De waterketen is klimaatbestendig ingericht. In stedelijk gebied wordt de openbare ruimte gebruikt om regenwater te bergen en af te voeren naar het buitengebied. Vitale infrastructuur is op hoogte aangelegd zodat er geen schade optreedt bij overstromingen. In het buitengebied wordt regenwater grotendeels vastgehouden om zout grondwater terug te dringen. Effluent van de rioolwaterzuiveringsinstallaties wordt hergebruikt (in landbouw of industrie, eventueel op sportvelden of openbaar groen) of op lokale wateren geloosd.
- Duurzaamheid:** Afval- en hemelwater zijn maximaal gescheiden. Circulariteit staat voorop: uit afvalwater worden op de rioolwaterzuiveringsinstallaties energie en grondstoffen gewonnen. Water wordt daarnaast ook lokaal hergebruikt. Compacte zuiveringssystemen worden gebruikt in buitengebieden. Landbouw en industrie hebben een gezamenlijke strategie voor het voorkomen van lozingen van probleemstoffen.
- Kosten:** Het beheer van de waterketen is kosteneffectief en transparant. Strategische planvorming vindt plaats met alle betrokken partijen. Hierin wordt mede gestuurd op bijdrage aan maatschappelijke meerwaarde. De kwaliteit van dienstverlening en kosten daarvoor worden naar burgers gecommuniceerd. Operationele taken worden gezamenlijk uitgevoerd. Data-analyse en -beheer zijn hierin leidend voor de keuze van

maatregelen. Er is een afzetmarkt voor energie en grondstoffen die gewonnen worden uit afvalwater.

Kennis en capaciteit:

Er is voldoende kennis en capaciteit om de waterketen doelmatig te beheren. Goed personeelsbeleid en aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden helpen hierin. Waar mogelijk biedt de SAZ+ een platform om elkaar te ondersteunen. Dit versterkt het zelflerend vermogen.

4.2.4 Visie op het veranderende klimaat en duurzaam omgaan met water

Het klimaat verandert. Ondanks dat we maatregelen nemen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, zullen we in de toekomst te maken krijgen met extremer weer, een warmer klimaat en een stijgende zeespiegel. In Zeeland hebben we, de Provincie en het Waterschap een gezamenlijke klimaatadaptatiestrategie Zeeland opgesteld (KasZ, juni 2021). Het doel van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland is om in 2050 klimaatbestendig en water-robuust ingericht te zijn. Klimaatadaptatie is een opgave voor de gehele Zeeuwse samenleving: inwoners, bedrijven en overheden.

De klimaatadaptatiestrategie gaat over extreme neerslag, hitte en droogte, maar ook hieraan gekoppelde thema's als vergroening en biodiversiteit. Om te bepalen welke effecten aangepakt moeten worden en door wie, vindt een risico-/klimaatdialoog plaats. In Zeeland hebben we die gesplitst in een lokale (iedere gemeente) en een regionale (heel Zeeland). De regionale dialoog gaat over die effecten die overal voorkomen en waar het logisch is om ze gezamenlijk op te pakken. Onderstaande tabel benoemt de speerpunten.

Zoetwatervoorziening in relatie tot droogte

Zoet water moet zoveel als mogelijk worden vastgehouden om verdroging tegen te gaan en om de maatschappelijke, economische en ecologische functies te waarborgen. Door klimaatontwikkeling worden droge perioden steeds langer en komen deze steeds vaker voor. Daarom gaan we zuiniger om met ons zoete water.

Een volhoudbare landbouw in Zeeland vraagt om een goede bodemkwaliteit en een robuust watersysteem. We werken daarom aan een Zeeuws Deltaplan Zoet water en een goede bodemkwaliteit. Daarnaast ondersteunen we de agrarische sector om collectief en op bedrijfsniveau klimaatadaptieve maatregelen, zoals teeltveredeling, bodemverbetering en zuinig watergebruik te treffen.

Extreme neerslag

Onze vitale functies en infrastructuur zijn het kloppend hart van Zeeland. Wanneer deze uitvallen leidt dit tot veel schade, slachtoffers en maatschappelijke ontwrichting. Nieuwe vitale functies en infrastructuur worden daarom op veilige locaties en klimaatrobuust ontwikkeld. Bestaande vitale functies en infrastructuur worden op natuurlijke momenten klimaatadaptieve maatregelen uitgevoerd.

In het bebouwde gebied moet de komende 30 jaar stevig worden geïnvesteerd om Zeeland klimaatbestendig in te richten. Door aan te haken bij natuurlijke momenten zoals herstructurering en groot onderhoud blijven de kosten en inspanning overzichtelijk. Nieuwe

ontwikkelingen worden altijd klimaatadaptatief ontworpen en gerealiseerd. Ook worden meekoppelkansen met onder andere de energietransitie benut.

Waterkwaliteit

Robuuste natuur is in staat klimaatextremen op te vangen. Daarom zetten we in op het (versneld) afronden van het Natuurnetwerk Zeeland, leggen we buffer- en verbindingszones aan en werken we toe naar een natuur-inclusieve samenleving

Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming wordt rekening gehouden met de ecologische- en fysische waterkwaliteit, zodat deze bij voorkeur verbeterd of minimaal gelijk blijft aan de bestaande situatie. Gestreefd wordt naar een goede waternatuur in daarvoor aangewezen wateren en een goede waterbeleving in de stad en het rondom aangewezen zwemwater.

Hitte

Het voorkomen van hittestress is niet een primaire watertaak, maar ons beleid ten aanzien van hemelwater en grondwater zijn wel een belangrijke schakel in het beperken van hittestress. We leveren vanuit water en riolering waar dat doelmatig is wel een bijdrage aan het beperken van hittestress door op een slimme manier om te gaan met hemelwater, en het voorzien in voldoende, en voldoende diep oppervlaktewater.

Communicatie

Klimaatverandering staat stevig op de Zeeuwse agenda. Een breed klimaatbewustzijn betekent echter niet automatisch dat de betrokkenheid bij klimaatadaptatie groot is. Bekend is dat bewustwording doorgaans niet automatisch leidt tot gedragsverandering. We zetten daarom concrete stappen om de gezamenlijke campagne 'Het Klimaat verandert, Zeeland verandert mee' de komende jaren uit te bouwen. De betrokkenheid van inwoners, ondernemers en andere organisaties is daarom extra belangrijk, want alle inspanningen – groot en klein - van ons samen leiden uiteindelijk tot het doel dat Zeeland in 2050 klimaatrobust en waterbestendig is ingericht.

Recreatie

De recreatiesector profiteert maximaal van seizoenverlenging. Om weersextremen op te vangen zijn fysieke inrichtingsmaatregelen op de terreinen en aanpassing van de bedrijfsvoering nodig. We ondersteunen de sector met extra aandacht voor bewustwording bij ondernemers én de gasten om Zeeland klimaatadaptatief te maken. Zo blijft Zeeland ook in de toekomst een 'Unique selling point'.

4.2.5 Verminderen van kwetsbaarheid van de organisatie

Het is van belang om op dit punt een landelijk zichtbare trend te signaleren die laat zien dat personele kwetsbaarheid een steeds belangrijker aandachtspunt wordt binnen de gemeentelijke watertaken. Door klimatologische en maatschappelijke ontwikkelingen, technische innovaties en benodigde kostenbesparingen neemt de complexiteit van het werk toe, evenals de druk op de personele middelen van de gemeentelijke organisaties. Het is van belang een helder beeld te ontwikkelen van de invulling van de gemeentelijke watertaken en de kwetsbaarheden op dat gebied om deze zo goed als mogelijk te kunnen ondervangen.

4.2.6 Minder meerkosten

De gemeente zorgt ervoor dat investeringen die worden gedaan in verhouding zijn tot de maatschappelijke meerwaarde (waterwinst) die ze creëren.

4.3 DOELEN/STRATEGIE

Vanuit de in de vorige paragraaf beschreven visie zijn de volgende doelstellingen voor dit vGRP uitgewerkt. Deze doelen zijn een meetbare vertaling van de visie en kunnen worden gerealiseerd vanuit een zekere ambitie.

Thema	Doelstellingen
Overkoepelend	<p>Maatschappelijk verantwoord omgaan met de afval-, hemel en grondwatervoorzieningen.</p> <ul style="list-style-type: none">• Het zo lang mogelijk laten renderen van de bestaande voorzieningen door doelmatig beheer en goed gebruik van het rioolstelsel.• Streven naar duurzaam materiaal- en energiegebruik en aanleg van duurzame systemen.• Het vergroten van inzicht in het functioneren van het rioolstelsel en het continu verminderen van de negatieve footprint voor het milieu.• Vergroten van de bewustwording voor het afvalwatersysteem en watersysteem en de gevolgen van klimaatverandering. <p>Maatschappelijk verantwoord omgaan met gemeenschapsgeld.</p> <ul style="list-style-type: none">• Rechtvaardige verdeling van de kosten over de gebruikers.• Voortdurend zoeken naar een balans tussen kosten, risico's en prestaties.
Afvalwater	<p>Zorg dragen voor de inzameling en het transport van afvalwater. - Beschermen van de volksgezondheid.</p> <ul style="list-style-type: none">• Zo lang mogelijk waarborgen van het goed functioneren van het rioolstelsel en daarmee de inzameling en het transport van het afvalwater.• Voorkomen van overlast voor de gemeenschap, zoals stank en ingezakte weggedelen.• Samen met het waterschap streeft de gemeente naar het verminderen van de hoeveelheid te zuiveren afvalwater en het optimaal gebruik van afvalwater vanuit het perspectief van circulariteit: hergebruik van water, nutriënten en warmte. <p>Voorkomen van achterstanden via preventief beheer en onderhoud en planmatige vervanging en verbetering.</p>
Hemelwater	<p>Zorg dragen voor de verwerking van hemelwater in het stedelijk gebied. - Zoveel mogelijk voorkomen van (economische) schade door hemelwateroverlast.</p> <ul style="list-style-type: none">• Bij het afvoeren van hemelwater streven we ernaar problemen niet op de omgeving af te wentelen.• Voor de afvoer van hemelwater gelden de tritsen: schoonhouden, scheiden en zuiveren (waterkwaliteit) en vasthouden, bergen en afvoeren (waterkwantiteit). Bij de inpassing van hemelwatervoorzieningen en stedelijk oppervlaktewater in ruimtelijke plannen houden we rekening met klimaatverandering. <p>Lokale verwerking van hemelwater door particulieren en bedrijven stimuleren in bestaand gebied. Daarnaast verplichten van lokale verwerking van hemelwater in nieuwbouwggebieden en inbreidingslocaties</p>
Grondwater	<p>Monitoren van de grondwaterstanden en het leveren van een inspanning om structureel nadelige gevolgen voor de bestemming van een gebied te voorkomen.</p> <ul style="list-style-type: none">• Inzicht hebben in de grondwaterstanden in de gemeente.• Zoveel mogelijk voorkomen van grondwateroverlast als gevolg van structurele nadelige gevolgen van te hoge grondwaterstanden.• De rol van regisseur vervullen bij grondwaterproblemen.

	<ul style="list-style-type: none"> • Aanspreekpunt en kennishouder zijn voor burgers en bedrijven voor grondwaterproblematiek en vragen over het grondwater. • Het duidelijk houden van verantwoordelijkheden en het helpen van eigenaren bij het nemen van de eigen verantwoordelijkheid.
--	--

Thema	Doelstellingen
Een veranderend klimaat	<p>Voorkomen van wateroverlast door extreme neerslag.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Periodiek in kaart brengen van wateroverlastgevoelige gebieden en kwetsbare objecten. • Periodiek bepalen van de kwetsbaarheid van wateroverlastgevoelige gebieden, de verwachte impact op de leefomgeving en mogelijke acties voor verbetering met belanghebbenden. <p>Lokale verwerking van hemelwater gericht op het voorkomen van hittestress en droogte.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de afvoer van hemelwater wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de vertraagde afvoer van de bodem, zowel op particulier terrein als in de openbare ruimte. • In nieuwbouwgebieden lokale verwerking van hemelwater door particulieren vastleggen. • In bestaand gebied stimuleren via bewustwording, afkoppelen, ontstenen en vergroenen (voorbeeld vergroenen van schoolpleinen). Inzetten van de hemelwaterverordening bij projecten. <p>Voorkomen van onomkeerbare schade aan kwetsbare gebouwen, infrastructuur en natuurwaarden door droogte. Voorkomen van hitte-eilanden in de dorpen door de openbare ruimte minder te verstenen en meer aandacht aan groen te geven zodat gebruik wordt gemaakt van natuurlijke koeling (bijvoorbeeld door bomen).</p>
Oppervlaktewater	<p>Benutten van de potentie van stedelijk water als belangrijke ruimtelijke drager voor een goed verblijfsklimaat passend bij de gebiedskenmerken van de verschillende wijken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bijdragen aan voldoende bergings- en afvoercapaciteit om hemelwater en grondwater te kunnen vasthouden en/of te kunnen afvoeren. • Het wegnemen van knelpunten in de bergings- en afvoercapaciteit van watergangen en duikers door het Waterschap en het zo nodig ontvlechten van gecombineerde duikers en regenwaterriolering ten gunste van een transparant beheer en onderhoud en een doelmatig functionerend systeem. • Bijdrage leveren aan een ecologisch en chemisch gezond oppervlaktewater en waterbodem. De vervuilende invloed op de kwaliteit en het ecologisch functioneren van het oppervlaktewater en de waterbodem door overstortingen en regenwaterlozingen wordt waar mogelijk beperkt. • Het bijdragen aan de kwaliteit van het oppervlaktewater, waterbodem en oevers, de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving, de waterbodem, en van een goede ecologie door planmatig beheer en onderhoud.

4.3.1 Zoetwatervoorziening in relatie tot droogte

In de ruimtelijke planvorming dragen ontwikkelingen positief bij aan de hoeveelheid zoet water in het gebied. Droogte wordt bestreden door het vasthouden van water:

- We benutten hemelwater dat in een gebied valt voor periodes van droogte, door dit waar mogelijk vast te houden, (ondergronds) te bergen en her te gebruiken.
- We houden zoetwater zo lang mogelijk vast, door het in het gebied te verdelen en/of te laten circuleren.
- We laten de vraag naar zoetwater beter aansluiten bij het aanbod van zoetwater, door hergebruik, zelfvoorzienendheid en besparing te stimuleren.

- We willen nieuwe, innovatieve oplossingen vinden voor complexe uitdagingen op gebied van water (Living Lab);

4.3.2 Extreme neerslag

Bij ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming voor bestaand stedelijk gebied nemen wateroverlast-risico's bij voorkeur af of blijven minimaal gelijk aan de bestaande situatie. In dit kader en verwijzend naar meer groen in de stad, ruimte voor (het infiltreren van) water, gezondheid, het beperken van hittestress en minder materiaal gebruik (circulariteit) gaan de gemeente de 'onthardingsopgave' extra kracht bijzetten.

Het streven is om wateroverlast door extreme neerslag in gebouwen en woningen te beperken tot een frequentie van eens in je leven. Wanneer de benodigde middelen hiervoor ontoereikend blijken te zijn, zullen prioritaire gebieden voorrang krijgen. In aansluiting op de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's wordt hiervoor een herhalingsijd van 1x per 100 jaar gehanteerd in bestaand gebied. Bij stadsuitbreidingen ligt de ambitie hoger op eens per 1.000 jaar.

- We richten het stedelijke gebied en de openbare ruimte zodanig in dat dit leidt tot meer ruimte voor water en, waar mogelijk, infiltratie.
- We benutten en/of vergroten waar dat mogelijk is de vertraagde afvoer vanuit van het bestaande bebouwde gebied door in te zetten op het vergroenen van daken, tuinen en openbare ruimte. Daartoe brengen we eerst de karakteristieke kenmerken van de gebieden in kaart en bepalen we daarna kansen en uitdagingen om hieraan concreet invulling te geven.
- We anticiperen op extreme neerslag door ruimte te geven voor waterberging en door waterrobuust te bouwen.
- We verlagen de druk op het oppervlaktewatersysteem tijdens extreme neerslag, door water te bufferen en overlast in landelijk gebied onder voorwaarden te accepteren.
- We benutten door slim sturen de bestaande bergingscapaciteit in de rioolstelsels zo optimaal mogelijk.

4.3.3 Waterkwaliteit

- We dringen de lozingen vanuit de riolering op het oppervlaktewater zo ver mogelijk terug. Hiermee willen we een toename van overstortingsvolumes door heftigere buien compenseren en ruimte op de rioolwaterzuiveringsinstallaties vrijmaken voor de woningbouwopgave. Dit bereiken we door af te koppelen waar dat technisch haalbaar en doelmatig is. Zuurstofrijk regenwater ververscht het oppervlaktewater en draagt zo bij aan een betere waterkwaliteit.
- We streven ernaar om in samenwerking met het Waterschap om de KRW-doelen te bereiken.
- We stemmen de gebruiksfuncties van het water en de omliggende openbare ruimte af op de hoogst haalbare waterkwaliteit.
- We stimuleren de aanleg van natuurvriendelijke oevers en we beperken het aantal duikers en de lengte van duikers, waardoor de zichtbaarheid van water wordt geoptimaliseerd.

4.3.4 Hitte

We beperken de risico's veroorzaakt door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen:

- We veranderen door o.a. ontharden en planten van bomen in de openbare ruimte, het vergroenen van gebouwen en/of het stellen van eisen aan schaduwwerking de omstandigheden in de stad om het hitte-eiland effect te beperken.
- We zetten in op meer oppervlaktewater, het behouden van bestaande bomen die nu al schaduw leveren en de aanplant van meer nieuwe bomen die naarmate ze ouder worden in schaduw gaan voorzien. Dit intensieve groen levert ook tijdens warme dagen een fijne leefomgeving op.

4.3.5 Kwetsbaarheid van de organisatie

De strategie geeft aan hoe we de kwetsbaarheid willen verminderen. Speerpunten zijn:

- We zorgen voor draagvlak binnen de organisaties, voldoende kennis, personele capaciteit en competenties om dit aan te pakken.
- We werken samen in waterketenteams per zuiveringsregio.
- We zorgen via gestandaardiseerd gegevensbeheer, uniforme uitwisseling van data, en metingen aan onze systemen voor een betrouwbare dataset op basis waarvan data gestuurde beslissingen mogelijk zijn.
- Partijen geven ruimte om te komen tot de maatschappelijk meest gewenste oplossingen; organisatiegrenzen staan die oplossingen niet in de weg.

4.3.6 Minder meerkosten

We erkennen dat waterwinst niet altijd in geld is uit te drukken en dat de gerealiseerde winst niet altijd terugvloeit naar onze eigen organisaties. Een tevreden burger en een aantrekkelijke stad en verzilverde meekoppelkansen zijn ook winst.

Hoe gaan we er komen (uitwerking strategie)

5

5.1 AFVALWATER

De gemeente werkt aan een gezonde, leefbare en duurzame stad door in te zetten op een goed functionerend en robuust riolsysteem waarmee wordt voorgesorteerd op de ontwikkelingen van de toekomst. Schoon en vuil water worden zoveel mogelijk gescheiden gehouden en vanuit het perspectief van circulariteit hergebruikt. Daarnaast wordt aansluiting gezocht bij de KRW.

De visie op het zorg dragen voor de inzameling en het transport van afvalwater richt zich op de volgende doelen:

- Het waarborgen van het doelmatig functioneren van de riolering, de gemalen en persleidingen en daarmee de inzameling, verwerking, en het transport van het afvalwater.
- Het voorkomen dat de inwoners in aanraking komen met afvalwater of van de inzameling en het transport van afvalwater overlast ondervinden.
- Het zoveel mogelijk beperken van riooloverstortingen op het oppervlaktewater.
- Het terugdringen van het aandeel rioolvreemd water.
- Het vergroten van het inzicht in- en monitoring op het (toekomstige) afvalwateraanbod dat is verbonden aan de woningbouwprogrammering en nieuwe arbeidsplaatsen.

De verantwoordelijkheid voor de zorgplicht voor inzameling van het (stedelijk) afvalwater ligt volledig bij de gemeente. De gemeente registreert daartoe alle aangesloten en niet-aangesloten percelen. De gemeente heeft een resultaatsverplichting om het geproduceerde afvalwater in te zamelen en af te voeren naar een overnamepunt (hoofdrioolgemaal). De ontvangst en zuivering van het door de gemeente ingezamelde (stedelijke) afvalwater vanaf het overnamepunt is vervolgens de taak van het Waterschap.

5.1.1 Wijze van inzameling

Alle percelen en lozers binnen het gemeentelijk grondgebied waar afvalwater vrijkomt, moeten zijn voorzien van een inzamelvoorziening. In het stedelijk gebied zijn panden aangesloten op het vrijvervalstelsel. In het buitengebied wordt het huishoudelijk afvalwater hoofdzakelijk ingezameld met drukriolering. Waar dit niet mogelijk of niet doelmatig is, dient het huishoudelijk afvalwater te worden verwerkt met een lokaal behandelingssysteem. Het type voorziening wordt op basis van een doelmatigheidsafweging in samenwerking tussen Gemeente en het Waterschap bepaald.

Bij nieuwe aanleg wordt het huishoudelijke en bedrijfsmatige afvalwater zoveel mogelijk afzonderlijk van hemel- en grondwater ingezameld en afgevoerd naar een zuivering. De gemeente streeft er naar schoon hemelwater zoveel mogelijk lokaal vast te houden en terug te brengen in het milieu (zijnde de bodem of het oppervlaktewater).

5.1.1.1 Nieuw te realiseren bebouwing

Voor nieuwe (particuliere) bouwwerken in bestaand gebied moet het huishoudelijk afvalwater, het hemelwater en het grondwater gescheiden moeten worden aangeboden conform het Bouwbesluit 2012. Op die manier kunnen deze huisaansluitingen eenvoudig worden opgepakt bij toekomstige afkoppelwerkzaamheden. Riolering dient te voldoen aan de eisen conform de NEN 3215 (Gebouwrinolering en buitenriolering binnen de perceelgrenzen) en de NTR 3216 (Riolering van bouwwerken).

Alle nieuw te realiseren bebouwing binnen de gemeente moet worden aangesloten op de gemeentelijke riolering, op drukriolering of via een alternatieve voorziening die voldoet aan de eisen van de Regeling lozing afvalwater huishoudens (conform het beleid lozingen buitengebied, SAZ*). Dit wordt afgedwongen door ongezuiverde lozingen op oppervlaktewater en in de bodem niet toe te laten. Bij de omgevingsvergunning wordt melding gemaakt van de verplichting aan te sluiten op de riolering.

Bij nieuwbouw zal het hemelwater gescheiden van afvalwater infiltreren in de bodem of rechtstreeks afstromen naar het oppervlaktewater. Dit vindt in principe oppervlakkig plaats of, wanneer dat niet mogelijk is, met behulp van regenwaterriolering. Belasting van de riolering en de rioolwaterzuiveringsinstallatie met schoon water wordt daarmee beperkt. Ook worden aspecten als droogte, veilige bouwhoogte en drooglegging bij het ontwerp beschouwd.

De gemeente beschikt over een verordening op de afvoer hemelwater en grondwater Schouwen-Duiveland uit 2013. In de planperiode van dit vGRP zal worden vastgesteld in hoeverre verordeningen moeten worden opgesteld en/of worden geactualiseerd.

5.1.1.2 Incidentele nieuwbouw in landelijk gebied

Bij incidentele nieuwbouw in het landelijk gebied op locaties waar geen riolering aanwezig is binnen een straal van 40 meter vanaf de perceelsgrens en waarin de planperiode van dit verbreed vGRP geen riolering zal worden aangelegd, vindt in eerste instantie de toetsing plaats of er wel of niet invulling gegeven zal worden aan de zorgplicht voor het verzamelen van afvalwater. Indien dat niet het geval is, zal in de omgevingsvergunning worden opgenomen dat het vrijkomende afvalwater niet ongezuiverd op oppervlaktewater of in de bodem mag worden geloosd. Iedere nieuwe lozing dient te voldoen aan de eisen conform de Regeling lozing afvalwater huishoudens.

De gemeente zal bij bouwaanvragen voor deze nieuwbouw een melding doen aan de waterkwaliteitsbeheerder (waterschap Scheldestromen) en de betrokkenen naar haar doorverwezen. In geval van bodemlozingen ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeente.

In het geval van nieuwe bedrijfsmatige lozingen is de aard en de omvang van de lozing bepalend voor de wijze van lozen. Er wordt bepaald of een lozing al dan niet op de riolering dient plaats te vinden of, indien dit niet rendabel blijkt te zijn, welke vorm van lozen dan wordt toegestaan (Activiteitenbesluit). Dit gebeurt in nauwe samenwerking met het waterschap die als waterkwaliteitsbeheerder daar een belangrijke rol in speelt.

Soms kan het bij incidentele nieuwbouw of uitbreiding van bestaande bouw (minicampings) voorkomen dat de bestaande voorzieningen moeten worden aangepast. In de planperiode van dit nieuwe vGRP zal de wijze waarop de daarvoor gemaakte kosten al dan niet worden doorbelast (kostenverhaal) worden bepaald en vastgelegd. Ook zal in de planperiode worden bepaald hoe wordt omgegaan met situaties wanneer niet aangesloten panden in het

buitengebied door aanleg nieuwe riolering op minder dan 40 m van de nieuwe riolering komen te liggen. Hierbij wordt zo mogelijk aangesloten op de bestaande nota kostenverhaal (R&M ontwikkelingsbedrijf).

5.1.1.3 Projectmatige nieuwbouw

Bij projectmatige nieuwbouw worden de voorzieningen voor de afvoer van afvalwater en hemelwater (bijvoorbeeld goten voor oppervlakkige afvoer of uitleggers naar de hoofdriolering) en eventueel voor grondwater aangelegd bij het bouwrijp maken van de locatie. De kosten hiervoor worden opgenomen in de exploitatieopzet en verrekend met de grondeigenaar en/of ontwikkelaar. Dit kan bijvoorbeeld via een anterieure overeenkomst, maar ook via de aanvraag van een nieuwe rioolaansluiting.

Alle nieuwbouw- en herstructureringsprojecten worden toekomstbestendig uitgevoerd, waarbij het scheiden van afvalwater en hemelwater (ontvlechten) de norm is. Verhard oppervlak wordt volledig afgekoppeld, bij voorkeur bovengronds, en waar mogelijk dient regenwater op eigen terrein te worden gebufferd. In een rioleringsplan (of waterparagraaf) zal worden nagegaan waar hemelwater kan worden ingezet voor de lokale waterhuishouding en aan welke eisen moet worden voldaan. Het hemelwater dat niet aan deze criteria voldoet, wordt ingezameld en afgevoerd naar de RWZI.

Voor de aanleg van de voorzieningen wordt een (riool)ontwerp gemaakt volgens de op dat moment geldende eisen, waarbij de insteek is om een klimaatbestendige openbare ruimte te realiseren. Met rioleringsberekeningen wordt het ontwerp getoetst en er wordt een risicoafweging gemaakt, waarbij rekening wordt gehouden met verschillende klimaatontwikkelingen (kort hevig nat, langdurig nat en langdurig droog). Er wordt tijdig overleg gevoerd met de waterbeheerder (kwantiteit en kwaliteit).

Ter voorkoming van foutieve aansluitingen worden bij gescheiden rioolstelsels buizen in twee verschillende kleuren toegepast. Voor vuilwaterriolering is dit roodbruin, voor regenwaterleidingen is de kleur middel grijs of groen, afhankelijk van de kwaliteit van het afstromende regenwater. Het verplicht gebruiken van deze kleuren wordt ook in de omgevingsvergunning opgenomen.

De afspraken met de ontwikkelende partij worden vastgelegd in een overeenkomst zoals de grondexploitatieovereenkomst of anterieure overeenkomst. Dit betreft dan afspraken over onder andere:

- Eisen die worden gesteld aan de aan te leggen infrastructuur (normen voor het rioolontwerp en rioleringsberekeningen);
- Waterbergingsopgave;
- Bovengronds afkoppelen;
- Voldoende bewerking van grond in (achter-)tuinen na verkneding van de ondergrond door bouwwerkzaamheden;
- Financiële bijdragen.

In de planperiode zal beleid worden bepaald voor situaties waarbij woningen in het buitengebied ten gevolge van andere particuliere initiatieven op minder dan 40 m van nieuwe riolering komen te liggen. Zeker wanneer de nieuwe riolering door de gemeente wordt overgenomen.

5.1.1.4 Buitengebied

Gemeente Schouwen-Duiveland heeft gekozen voor de **smalle zorgplicht**, waarbij de eigenaar zelf verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud van een IBA (minimaal klasse I). De gemeente mag geen rioolheffing opleggen aan de eigenaar. Binnen de gemeente zijn 454 niet gerioleerde panden aanwezig waar afvalwater wordt geproduceerd. Voor deze panden heeft de gemeente een ontheffing van de zorgplicht voor het inzamelen en transporteren van het afvalwater gekregen van de Provincie Zeeland. Deze ontheffing is geldig voor onbepaalde tijd.

Per 1 januari 2008 zijn er wettelijke regelingen van kracht voor lozingen in het buitengebied en zijn er eisen gesteld aan de septic tank waar veel huishoudens in het buitengebied gebruik van maken. Deze wettelijke regelingen zijn binnen de provincie Zeeland vertaald naar afspraken die aangeven hoe om te gaan met bestaande en nieuwe ongerioleerde huishoudelijke lozingen: beleid lozingen buitengebied (SAZ⁺). Hierin staat dat nieuwe lozingen direct moeten gaan voldoen aan de nieuwe eisen, bestaande lozingen krijgen nog tot 2027 de tijd om hieraan te voldoen.

Deze eisen houden in, dat iedere ongerioleerde lozing moet zijn voorzien van een zuiveringsvoorziening. Deze zuiveringsvoorziening is minimaal een verbeterde septic tank (IBA-klasse 1, minimale inhoud 6 m³) conform de eisen van de Regeling lozing afvalwater huishoudens. Dat betekent, dat voor 31-12-2027 alle kleine septic tanks door de perceeleigenaar vervangen moeten zijn door een nieuwe voorziening.

De gemeente heeft alle eigenaren in het buitengebied schriftelijk geïnformeerd over deze nieuwe regeling voor het buitengebied en welke gevolgen dat heeft voor de betreffende eigenaren.

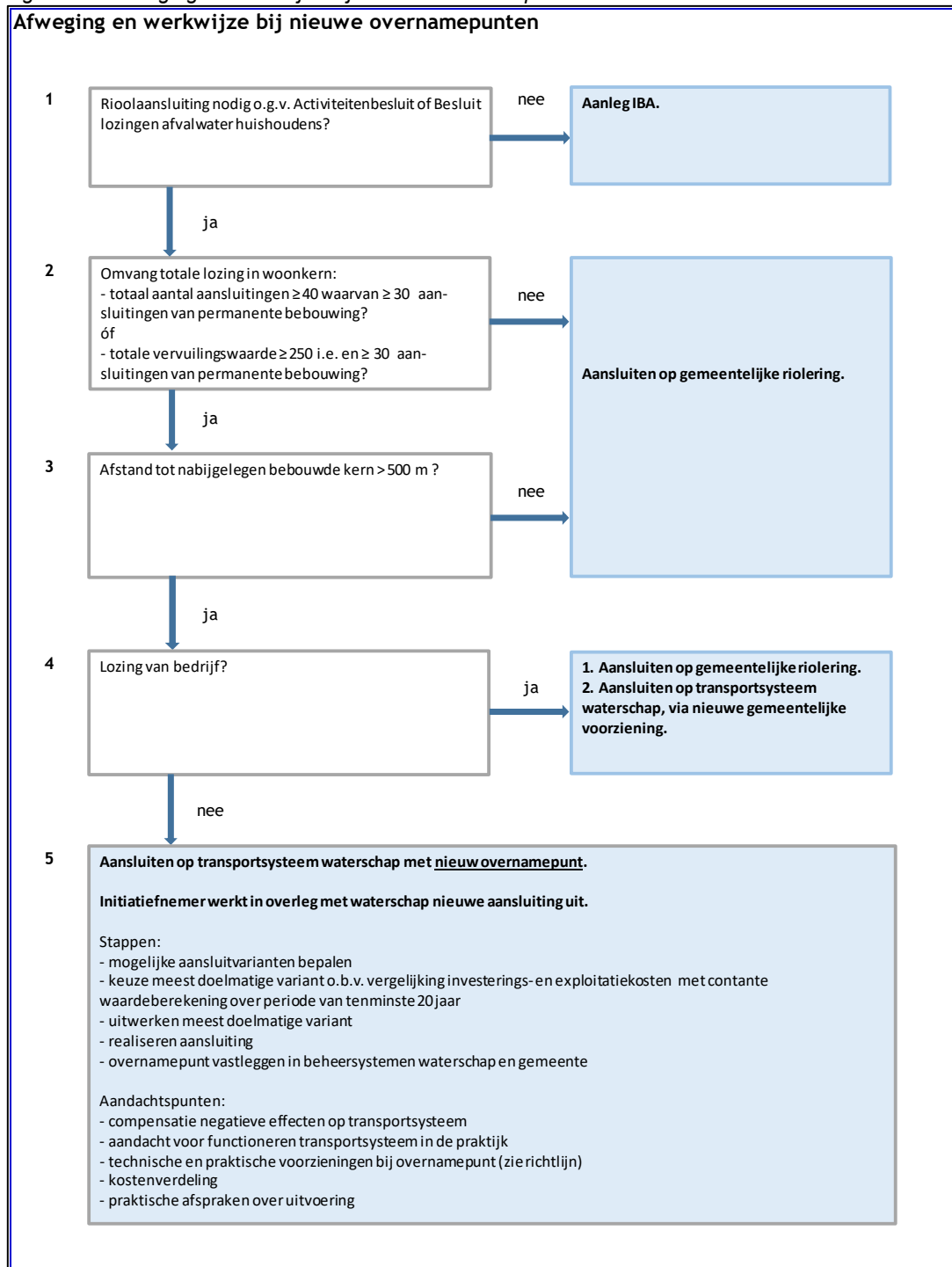
Voor bestaande lozingen in het buitengebied is verder in het Zeeuwse 'beleid lozingen buitengebied' opgenomen dat bestaande drukriolering gehandhaafd blijft. Hier kan alleen van worden afgeweken als nieuwe ontwikkelingen hebben aangetoond dat deze een beter milieurendement hebben of lagere maatschappelijke kosten opleveren bij minimaal eenzelfde milieurendement. Dat geldt ook voor andere lokale zuiveringsvoorzieningen die niet bij de particuliere eigenaar in beheer en onderhoud zijn.

5.1.1.5 Overnamepunten

Gemeenten en waterschap hebben richtlijnen ten aanzien van de overnamepunten afgesproken (richtlijn overnamepunten afvalwaterketen Zeeland). Daarin gaat het over de grens tussen de verantwoordelijkheden voor het afvalwatersysteem van de gemeente en die van het waterschap.

Een van de uitgangspunten is dat riolering van derden (veelal bedrijven of recreatiegebieden) aangesloten wordt op de gemeentelijke riolering, overeenkomstig de wettelijke zorgplicht van de gemeente tot inzameling van afvalwater. Bij omvangrijke lozingen wordt afgewogen of aansluiting op het transportsysteem van het waterschap doelmatiger is. Dit is vooral van belang bij ontwikkeling van nieuwe (grote) bedrijven, maar ook bij het heroverwegen van bestaande aansluitingen (overnamepunten) van bedrijven of recreatiegebieden op het transportsysteem.

Figuur 5.1: Afweging en werkwijze bij nieuwe overnamepunten

5.1.1.6 Aanleg IBA

Voor de lozing uit een IBA is het doorgaans voldoende om dit te melden bij het waterschap. Er kan een watervergunning nodig zijn voor het aanbrengen van een werk in het sloottalud. Vaak vindt er dan nog een bezoekje plaats door een van onze toezichthouders om een en ander in goede banen te leiden. Toch vindt voorafgaand aan 'aanleg IBA' met het Waterschap, als bevoegd gezag voor lozingen op oppervlaktewater, eerst een maatwerkoverleg plaats. Ook andere argumenten dan Activiteitenbesluit of het Besluit Lozingen Afvalwater Huishoudens een rol kunnen spelen bij de afwegingen tot aansluiten van een perceel. Dit wordt altijd meegewogen.

5.1.2 Toetsingsnorm milieutechnisch functioneren

Sinds de Waterwet en het vervallen van de Wvo-vergunning (Wet verontreiniging oppervlaktewater) in 2009 moet een gemeente nog wel alle lozingslocaties (overstorten en hemelwateruitlaten) opnemen in het vGRP, maar hoeft zij de emissie uit deze overstorten en uitlaten niet meer te bepalen.

Omdat emissiebepalingen nog steeds nuttig en nodig zijn, bijvoorbeeld om te onderzoeken of de emissie een potentieel waterkwaliteitsprobleem oplevert in het ontvangende oppervlaktewater. Wanneer nodig brengt de gemeente in samenwerking met het waterschap Scheldestromen het milieutechnische functioneren van de gemengde stelsels in beeld door het uitvoeren van een (emissie-) berekening met een 10-jarige regenreeks. Daarmee kan worden onderzocht of de emissie een potentieel waterkwaliteitsprobleem oplevert in het ontvangende oppervlaktewater.

Gecombineerd met praktijkervaringen en een actueel inzicht in meldingen geeft dit inzicht in de aanwezige knelpuntlocaties binnen de gemeente. Daarbij bepaalt de gemeente welke risico's zij nog acceptabel vindt en wanneer maatregelen gewenst zijn. Op basis van de verkregen resultaten maakt de gemeente een afweging waar welke maatregelen gewenst en doelmatig zijn (in de riolering, openbare ruimte, watersysteem).

Vuilwaterstelsels worden zodanig ontworpen dat bij normaal functioneren, dus uitgezonderd incidenten, geen overstortingen naar oppervlaktewater zullen plaatsvinden.

5.1.3 Beheer en onderhoud

Het beheer en onderhoud bestaat uit diverse werkzaamheden waartoe plannings worden gemaakt. Het doel hiervan is om alle objecten naar behoren te laten functioneren, zodat de bedrijfszekerheid gewaarborgd is en de vervuilingsgraad tot een acceptabel minimum wordt beperkt. Voor de instandhouding van de aanwezige rioleringsvoorzieningen maakt de gemeente een afweging tussen beheermaatregelen, renovatie en vervanging. Daarbij weegt de gemeente de risico's af ten aanzien van de onderstaande niveaus:

- Het object: de technische staat van de rioolbuis, het gemaal, de persleiding, de drukriolering, de bijzondere voorzieningen waaronder waterdoorlatende verharding enzovoorts;
- Het systeem: het hydraulisch functioneren van het rioolsysteem;
- De omgeving: de beoogde kwaliteit, de maatschappelijke kosten en baten van de maatregel.

5.1.3.1 Inventarisatie en gegevensbeheer

Inzicht in het te beheren areaal is een belangrijke voorwaarde voor het planmatig beheer van een rioelstelsel. Hiervoor heeft de gemeente de beschikking over een rioelbeheer-systeem (vrij vervalriolering) en een gemalenbeheer- en onderhoudssysteem. In deze beheersystemen staan, naast de statische gegevens (materiaalsoort, diameter, pomptype et cetera), ook dynamische gegevens zoals inspecties, storingsmeldingen en dergelijke.

Met behulp van deze beheergegevens is te bepalen wanneer maatregelen uitgevoerd dienen te worden of worden analyses gemaakt om knelpunten of storingen te voorkomen. Aan de hand van de mogelijke rioleringsmaatregelen vindt afstemming plaats met andere werkzaamheden binnen de openbare ruimte, zowel intern als extern (onder andere nutsbedrijven). Deze jaarlijkse afstemming met andere disciplines (groen, wegen, ruimtelijke ordening) is van essentieel belang om kosten te besparen en onnodige overlast voor burgers zoveel mogelijk te voorkomen. De resultaten leiden tot een integraal maatregelenplan voor de openbare ruimte.

Met behulp van de gegevens van het beheerpakket wordt het rioelstelsel planmatig beheerd. Na het wegwerken van achterstanden zal het beheerpakket per 31 december 2022 voor 90%

gevuld zijn met actuele gegevens. Het is van belang de beheergegevens daarna actueel te houden door revisiegegevens van uitgevoerde rioleringswerken tijdig in het beheerpakket te verwerken. Deze dienen voor of bij oplevering van een project door de aannemer te worden aangeleverd aan de gemeente ter verwerking. Wanneer de riolering onder asfalt komt te liggen, dienen de gegevens aangeleverd te worden voor het aanbrengen van de eerste laag asfalt.

Binnen de SAZ+ is een verkenning gaande omtrent de invoering van het GWSW (Gegevens Woordenboek Stedelijk Water) in het kader van de uitwisselbaarheid van data. Het GWSW wordt een verplichte open standaard volgens de landelijke pas-toe-of-leg-uit-lijst van Forum Standaardisatie.

Naast de karakteristieken van de riolering moeten ook de inventarisatiegegevens van het op de riolering aangesloten verhard oppervlak (grafisch) worden bijgehouden. Onder meer door de diverse afkoppelprojecten in de afgelopen planperiode is het van belang dit overzicht regelmatig bij te werken en actueel te houden.

Voor de rioolgemalen is er een specifiek onderhoudsbeheersysteem om de onderhoudstoestand van de gemalen vast te leggen en planmatig in te kunnen vullen.

5.1.3.2 Huisaansluitingen

Een belangrijke, letterlijke verbinding tussen het gemeentelijke rioelstelsel en de voorzieningen van de bewoners en bedrijven is de huisaansluiting of huisaansluitleiding. Onderhoud aan huisaansluitingen wordt niet door de gemeente uitgevoerd.

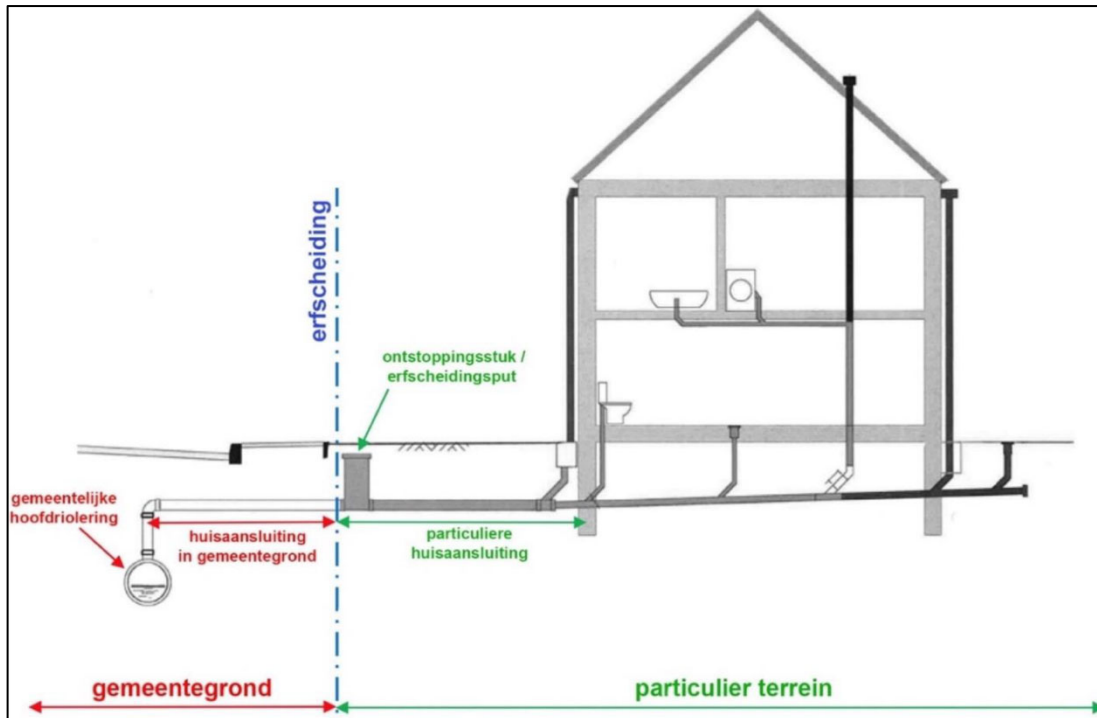
De huisaansluitingen zijn tot op het hoofdriool in beheer bij de particulier en vallen niet onder de onderhoudsverantwoordelijkheid van de gemeente. Dit zal in de planperiode worden vastgelegd in een gemeentelijke 'verordening particuliere rioelaansluitingen'. Hierin zal ook de aansluiting op de drukriolering worden opgenomen.

Als netbeheerder is de gemeente wettelijk verplicht (WIBON) om de liggingsdata van ondergrondse netten, waaronder ook riolering en huisaansluitingen, op te slaan en beschikbaar te stellen. De opslag en beschikbaarstelling verloopt via een centrale voorziening (KLIC-WIN) of een eigen voorziening. De gemeente heeft hier zelf keuze in. Per 1 juli 2019 zijn netbeheerders verplicht om hun data binnen een maand na aanleg aan te leveren en te ontsluiten via het speciaal daarvoor ontwikkelde IMKL2015-formaat.

Gezien de complexiteit om alle bestaande huisaansluitingen alsnog te lokaliseren en digitaliseren kent de WIBON een overgangsrecht. Dit overgangsrecht stelt dat registratie van huisaansluitingen pas hoeft te gebeuren bij nieuwe aanleg, vervanging of renovatie.

Bij rioolvervangingen, zoals in de binnenstad van Zierikzee, zal de gemeente waar mogelijk ieder pand van een eigen huisaansluiting voorzien. Waar dit technisch moeilijk te realiseren is zal in overleg met de betrokken eigenaren de huisaansluitingen van twee of meer panden gecombineerd worden tot één huisaansluiting op het gemeentelijke riool. Hierdoor zal de huisaansluiting van de ene eigenaar over het terrein van de andere eigenaar gaan lopen. Hiervoor dienen de eigenaren onderling een zakelijk recht te vestigen om de afvoer van afvalwater te garanderen. Indien de eigenaren en de gemeente in onderling overleg hier niet uitkomen, dan zal de gemeente dit in het uiterste geval afdwingen op basis van de Belemmeringenwet Privaatrecht. Deze wet heeft tot doel om te voorkomen dat de uitvoering van in het openbaar belang ondernomen werken worden belemmerd.

Figuur 5.2: Visualisatie verantwoordelijkheid particulieren en gemeente.

5.1.3.3 Reiniging

De gemeente reinigt de riolering en persleidingen om het functioneren daarvan te waarborgen, de vuiluitwerp naar het oppervlaktewater te beperken en hinder van stank en ongedierte te voorkomen.

De gemeente beschikt over een reinigings- en inspectieplan voor de riolering. De reiniging van de riolering loopt voor de riolinspecties uit, is afgestemd op een eventuele afwijkende toestand en de mate van vervuiling. De reinigingsfrequentie bedraagt gemiddeld eenmaal per acht jaar. Reinigingswerkzaamheden worden aan het waterschap Scheldestromen gemeld.

Ook wordt rekening gehouden met de jaargetijden (bladval) en wordt afstemming gezocht met het straatveegregime. De kolken worden minimaal eenmaal per jaar uitgezogen. Op een aantal locaties worden de kolken tweemaal per jaar uitgezogen. Uit ervaring blijkt deze frequentie voldoende te zijn en wordt daarom gehandhaafd. Uitgaande van de beheervisie geldt voor veegvuilbeheersing niveau c.

Voor de controle van de drukriolering is er een reinigingsprogramma. Eenmaal per jaar worden de drukrioleringspompen gecontroleerd en gereinigd. Van de drukleidingen wordt jaarlijks 20% gereinigd. De controle en reiniging van de drukriolering is uitbesteed aan derden. Verschillende drukleidingen zijn nog nooit gereinigd. Een strategie voor het reinigen en inspecteren van persleidingen, drainage en DIT-riolen zal in deze planperiode worden uitgewerkt.

5.1.4 Onderzoek en planvorming

In het kader van een goede rioleringszorg is het belangrijk om inzicht te hebben in de kwalitatieve staat en het functioneren van het rioelstelsel. Waar nodig dient daarvoor onderzoek te worden uitgevoerd en beleidsuitgangspunten te worden vastgelegd

5.1.4.1 Inspectie

Inspectie van de vrijval riolering en van de gemalen is noodzakelijk om inzicht te hebben in welke kwalitatieve staat de voorzieningen verkeren. Dit is een belangrijk onderdeel, omdat hiermee bepaald wordt of nog voldaan wordt aan de minimaal gestelde eisen voor de betreffende voorziening.

De gemeente is voornemens om het reeds ingezette risico-gestuurd inspecteren van haar riolering in deze planperiode voort te zetten (zie paragraaf 2.2). Gelijktijdig met de inspectie vindt de reinigingsronde plaats. Voor de inspectiewerkzaamheden wordt jaarlijks een plan uitgewerkt. De inspectieresultaten worden ingelezen in het rioelbeheersysteem.

- Hoofdgemalen 1x per jaar;
- Minigemalen (drukriolering) 1x per jaar.

5.1.4.2 Berekningen

Het functioneren van het rioleringsysteem wordt mede beoordeeld met behulp van model-berekningen. Van alle kernen binnen de gemeente zijn rioleringsberekningen uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn vastgelegd in basisrioleringsplannen (BRP). Het BRP geeft inzicht in het functioneren van de riolering en biedt oplossingen om dit functioneren waar nodig te verbeteren.

De geformuleerde maatregelen uit het BRP zijn gericht op zowel het verminderen van de vuilemissie (indien nodig) als op het verbeteren van het hydraulisch functioneren, maar bevatten soms ook structuurverbeteringen in het rioelstelsel of aanpassingen aan rioelgemalen. Bij de maatregelen wordt bewust een doorkijk gemaakt met intensievere neerslagsituaties in het kader van de klimaatontwikkelingen.

De geformuleerde maatregelen uit het BRP zijn opgenomen in het verbreed vGRP. Waar mogelijk worden de maatregelen gekoppeld aan reeds geplande vervangingswerkzaamheden of aan andere projecten, zoals herstraatwerkzaamheden of reconstructies. De maatregelen worden ook afgestemd met het Waterschap in het kader van de samenhang met het transportsysteem en het watersysteem.

In de komende jaren zullen de basisrioleringsplannen bij actualisatie worden opgewaardeerd tot een zogenaamd Stysteemoverzicht Stedelijk Water (SSW). Het SSW is de opvolger van het (BRP). De nieuwe naam sluit beter aan op de aard van het plan: het evalueren van het systeem-functioneren van de volledige infrastructuur voor het stedelijk waterbeheer. Naast rioel- en drainagestelsels zijn de bovengrondse ruimte en oppervlaktewater daar uitdrukkelijk onderdeel van.

5.1.4.3 Meten en monitoren

Meten en monitoren in het rioleringsysteem is een belangrijke onderzoeksactiviteit met een hoge kenniscomponent. Door te meten wordt meer kennis verkregen over het daadwerkelijk functioneren van de riolering. Deze kennis over het functioneren van de riolering vertaalt zich op de lange termijn in kwaliteitsverbetering, beter inzicht, doelmatiger beheer, vermindering van emissies naar het oppervlaktewater en uiteindelijk ook besparingen.

Naast meten in de riolering heeft de gemeente een centrale hoofdpst. Deze zorgt voor de continue monitoring van alle rioolgemalen (draaiuren en waterniveau in gemaal) en het melden van storingen (telemetrysysteem).

Vanuit de samenwerking is er een koppeling gemaakt tussen de SCADA-systemen van het waterschap en van de gemeente. Het doel daarvan is om overstoringen op de minst kwetsbare locaties te laten plaatsvinden.

5.1.5 Controle en handhaving

Controle en handhaving is tweerichtingsverkeer. Het betekent enerzijds 'in control' zijn door tijdig op de hoogte te zijn van nieuwe ontwikkelingen, prognoses daarop af te stemmen en met de systemen tijdig op deze prognoses te kunnen anticiperen. Anderzijds betreft dit zowel het toezien en handhaven op de geplande bouw (zijn de ontwikkelingen volgens de prognoses) als het handhaven op de lozingen gedurende de gebruiksfase.

Nieuwe aansluitingen

Particuliere huishoudens en bedrijven zijn verplicht bij het afvoeren van afvalwater gebruik te maken van, en aangesloten te zijn op het gemeentelijk riool. De gemeente zal in een aansluitverordening de kaders vastleggen die ze stelt voor de aanleg, vervanging en de verwijdering van riolaansluitingen, en ook voor het beheer en onderhoud van bestaande riolaansluitingen.

Naleving lozingsvergunningen

De gemeente verzorgt met specialistische (systeem)kennis het zorgplichtkader rond vergunningen en meldingen.

Naleving lozingsvergunningen en aansluitverordening

Via plantoetsing, toezicht tijdens de realisatie, steekproeven op as-built dossiers en rioolinspecties zal handhaving plaatsvinden op de naleving van de nog op te stellen aansluitverordening. De gemeente is bevoegd gezag voor (handhaving op) lozingen op de riolering en op de bodem.

5.1.6 Meldingen

Jaarlijks komen er verschillende meldingen van burgers binnen op uiteenlopende gebieden, zoals wateroverlast, verstopping, storing van pompen, meldingen over stank of kolken. Alle meldingen komen binnen via de servicelijn en worden geregistreerd. Deze servicelijn dient tevens als 'grondwaterloket'. De huidige werkwijze met de servicelijn wordt gehandhaafd.

Binnengekomen meldingen worden, na beoordeling van de meldingen, gebruikt om werkzaamheden in te plannen. De nadruk ligt op het zo snel mogelijk oplossen van de meldingen of storingen.

5.2 HEMELWATER

De hemelwaterzorgplicht is in de Waterwet (artikel 3.5) vastgelegd met de onderstaande bewoordingen.

1. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor een doelmatige inzameling van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden geveerd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.

2. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen tevens zorg voor een doelmatige verwerking van het ingezamelde hemelwater. Onder het verwerken van hemelwater kunnen in ieder geval de volgende maatregelen worden begrepen: de berging, het transport, de nuttige toepassing, het, al dan niet na zuivering, terugbrengen op of in de bodem of in het oppervlaktewater van ingezameld hemelwater, en het afvoeren naar een zuiveringstechnisch werk.

De hemelwaterzorgplicht heeft betrekking op het op een perceel verzameld hemelwater, waarvan de houder zich niet anders kan ontdoen dan door het aan de gemeente als inzamelaar over te dragen. De zorgplicht omvat in beginsel dan ook niet meer, dan het door de gemeente aanbieden van een voorziening, waarin het hemelwater geloosd kan worden. Er bestaat een beleidsmatige voorkeur voor gescheiden rioleren. Bij nieuwbouwwijken wordt deze situatie direct gerealiseerd, in bestaande situaties wordt dit nader afgewogen. Aandachtspunten in dit geval zijn het voorkomen van foutieve aansluitingen en het voorkomen van problemen met ontluchting.

De perceeleigenaar draagt de eerste verantwoordelijkheid om het overtollige hemelwater te bergen op zijn eigen perceel. De gemeente heeft vervolgens een inspanningsverplichting om, als dit niet mogelijk is, het overtollige hemelwater te ontvangen en af te voeren. Daarin kent de gemeente een zekere beleidsvrijheid. Dit houdt in dat, afhankelijk van de lokale situatie, de meest doelmatige oplossing zal worden gekozen voor de inzameling en verdere verwerking van het hemelwater.

Een kernwoord hierbij is de *doelmatige* inzameling van het hemelwater. De gemeente toetst op overtolligheid van het aangeboden hemelwater en de mate waarin het hemelwater doelmatig kan worden verwerkt alvorens wordt overgegaan tot het verzamelen van het hemelwater.

Doelmatigheid uit zich hierbij onder meer in een afweging van de kosten van maatregelen, mogelijkheden om aan te haken bij andere maatregelen (bijvoorbeeld afkoppelen), de duurzaamheid van maatregelen, aspecten ten aanzien van beheer en onderhoud en uniformiteit (één gelijke maatregel voor een hele straat in plaats van diverse ad-hoc oplossingen).

Vanuit doelmatigheid is het mogelijk om maatregelen op particulier terrein uit te voeren of te faciliteren.

De hemelwaterzorgplicht houdt echter ook in, dat de gemeente verantwoordelijk is voor het bergen van hemelwater in het openbaar gebied. Dat is immers haar eigendom. Het 'Kapelle-arrest' (2008), waarin de rechter heeft geoordeeld dat de gemeente aansprakelijk was voor schade door hemelwater dat vanaf openbaar gebied particuliere woningen binnenliep, laat zien dat de

gemeente zorgvuldig met haar verantwoordelijkheden op het gebied van regenwater dient om te gaan.

Primair wordt gekozen om hemelwater oppervlakkig af te voeren in bestaande en nieuwe situaties.

In 2014 is door de gemeente de verordening op de afvoer van hemelwater en grondwater 2013 vastgesteld. Deze verordening biedt de gemeente de mogelijkheid om gebruik te maken van de mogelijkheid om afvloeiend hemelwater of grondwater in een aan te wijzen gebied binnen een vooraf te bepalen termijn niet meer te doen afvloeien in een openbaar vuilwaterriool.

5.2.1 Voorkomen van wateroverlast

Om invulling te geven aan deze verantwoordelijkheid en aandacht te hebben voor het voorkomen van wateroverlast in het algemeen is de gemeente op verschillende fronten actief. Het verminderen van het risico op wateroverlast is daarbij het belangrijkste doel. Water kan soms nog op straat blijven staan (waterhinder), maar de inzet is dat water niet de woningen binnen kan lopen (wateroverlast).

<p><i>Waterhinder</i> = ruime plasvorming op straat en/of tijdelijk water-op-sstraat</p> <p><i>Geen problemen voor woningen of stremming van vitale infrastructuur.</i></p> <p><i>Wateroverlast</i> = water stroomt bebouwing binnen en er is sprake van schade,</p> <p><i>Vitale infrastructuur (bijvoorbeeld wegen naar kwetsbare voorzieningen) is gestremd.</i></p>

Bij de uitwerking en het uitvoeren van maatregelen wordt nadrukkelijk ook aandacht besteed aan de eigen verantwoordelijkheid van de bewoners en de particuliere perceeleigenaren. Daar waar water op eigen terrein geborgen kan worden en de hoeveelheid particuliere verharding beperkt blijft of verminderd wordt, neemt de kans op wateroverlast af. Over deze principes zullen bewoners zowel bij specifieke projecten als in het algemeen worden geïnformeerd en zij worden gestimuleerd om hierin hun eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Daarnaast wordt bij (nieuwe) rioleringsberekeningen, maar ook bij afkoppelen, rekening gehouden met intensievere neerslagsituaties. Indien er maatregelen geformuleerd moeten worden, wordt uitgegaan van een integrale benadering. Daarbij wordt de oplossing niet alleen gezocht in ondergrondse infrastructuur, maar juist in het beschouwen van de volledige openbare ruimte. Hierbij wordt ook stil gestaan bij opties als bovengrondse afvoer en berging van overtollig hemelwater (klimaatadaptief handelen).

In de planperiode van dit vGRP is budget opgenomen voor klimaatadaptieve maatregelen of voor het bestrijden van *wateroverlast/wateroverlastlocaties*.

5.2.2 Toetsingsnorm

De gangbare manier om de hydraulische capaciteit van een stedelijk watersysteem te toetsen, is het systeem doorrekenen met “kunstmatige” ontwerpbuien. Dit wordt ook in Schouwen-Duiveland gedaan.

Maatgevende afvoersituatie

Allereerst is er de toetsing van een maatgevende afvoersituatie. Deze toetsing door het doorrekenen van het rioelstelsel⁴ met een toetsbui heeft als doel om na te gaan of het ondergrondse stelsel "groot genoeg" is. Het stelsel moet de vooraf vastgestelde bui met een bekende theoretische herhalingstijd⁵ kunnen verwerken, zonder dat (langdurig) water-op-straat situaties ontstaan.

Toetsing bij overbelasting

Als tweede vindt een toetsing plaats met een bui die een grotere intensiteit heeft dan de toetsbui voor de maatgevende afvoersituatie. Deze toetsing heeft als doel om te bepalen hoe het systeem functioneert bij overbelasting. De overbelasting zal veelal leiden tot water-op-straat. Met een 2D rekenmodel (officieel: een modelconcept rioleringsmodel met stroming over maaiveld of maaiveldmodel met een rioleringsmodel) kan worden bepaald hoe bij water-op-straat afstroming over het maaiveld plaats vindt en of er risico bestaat op overlast. Dit risico kan worden verkleind door maatregelen aan het rioelstelsel te nemen, maar vooral ook door bovengrondse maatregelen.

Stresstest voor extreme situaties

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen toe. Stortbuien en langdurige neerslag kunnen wateroverlast veroorzaken. Dat levert risico's op voor onze economie, gezondheid en veiligheid. Om lokale en regionale kwetsbaarheden voor klimaatveranderingen in beeld te brengen worden klimaatstresstesten uitgevoerd. In het kader van de stresstesten wordt een systeem belast met één of meer van de zeven door STOWA en RIONED speciaal gestandaardiseerde stresstestbuien of een werkelijk gevallen bui.

De invulling van de toetsingsnorm voor nieuwe en voor bestaande stelsels voor Schouwen-Duiveland is als volgt.

Nieuwe stelsels

Voor het ontwerp en de toetsing van nieuwe stelsels wordt in plaats van de Leidraad-buien vanaf 2022 door ons gebruik gemaakt van composietbuien. Het gebruik van composietbuien betekent een belangrijke verbetering ten opzichte van de standaardneerslaggebeurtenissen uit de Leidraad riolering, module C2100 uit 2004. De herhalingstijden komen voor de Leidraad-buien niet overeen met de IDF-neerslagstatistieken. En bij het doorrekenen van een rioelstelsel met een composietbui is de statische berging van het stelsel op het moment van de piekintensiteit volledig gevuld, waardoor gevoelige locaties beter in beeld komen.

Het ontwerp van nieuwe stelsels moet hydraulisch voldoen aan een belasting met composietbui T=2 scenario 2050 laag vanuit de Kennisbank Riolering zonder dat er water-op-straat situaties ontstaan. Hierbij dient er een minimale waking van 20 cm aanwezig te zijn. Daarnaast vindt een toetsing op overbelasting plaats aan de hand van de zwaardere controlebuien composietbui T=5 scenario 2050 laag en T=10 scenario 2050 laag vanuit de Kennisbank Riolering. Bij een belasting met voornoemde composietbuien T=10 mag er geen water in panden worden berekend.

⁴ Aandachtspunt is dat bij toetsing van bijvoorbeeld wadi's met grote berging deze toetsingsbuien niet geschikt zijn. Kennisbank stedelijk water adviseert in dat geval een neerslagreeks van De Bilt 1955-1979 toe te passen of composietbuien.

⁵ Kanttekening is dat deze herhalingstijd als gevolg van klimaatverandering niet exact overeenkomt met de herhalingstijd die volgt uit de STOWA regenduurlijnen.

Bij aanleg dient de ontwikkelaar te anticiperen op eventuele effecten van bodemdaling zodat het systeem ook op lange termijn in overeenstemming met de gestelde eisen blijft functioneren.

Het volume en de intensiteit van composietbuizen zijn groter dan bij de leidraadbuis met dezelfde herhalingsdij. Dit kan leiden tot grotere leidingdiameters en een grotere ondergrondse ruimteclaim. Bij het ontwerp van riolering moet daarom kritisch worden gekeken naar het nut en de noodzaak om bepaalde verharde oppervlakken op de riolering aan te sluiten.

Bestaande stelsels

Veel rioolstelsels binnen de gemeente zijn ooit ontworpen op basis van een theoretische neerslag belasting. Dit betreft van oudsher een inloop van 20 mm/uur of 30 mm/uur en na 1994 een neerslag van Bui08, Bui09 en Bui10 vanuit de Leidraad Riolering. De hierbij gehanteerde uitgangspunten kunnen in de loop der jaren echter zijn gewijzigd, bijvoorbeeld ten gevolge van bodemdaling of de toename van verharding, ook op particulier terrein. Ook de introductie van nieuwe berekeningsbuizen waarin het huidige en het verwachte klimaat in 2050 zijn verwerkt zorgen voor een aanleiding om uitgevoerde toetsen periodiek te herhalen.

Periodiek brengt de gemeente het hydraulische en milieutechnische functioneren van de bestaande stelsels in beeld. Vertrekpunt daarbij zijn de oorspronkelijke toetsingsnormen: géén water-op-sstraat en 20 cm waking bij belasting met Bui08, géén water-op-sstraat op gebiedsontsluitingswegen bij belasting met Bui09 en géén water in panden of schade bij belasting met Bui10. Gecombineerd met praktijkervaringen, uitkomsten uit stresstesten en risicodialoog, een actueel inzicht in meldingen en de ten tijde daarvan werkelijk gevallen neerslag geeft dit inzicht in de aanwezige knelpuntlocaties binnen de gemeente. Daarbij bepaalt de gemeente welke risico's zij nog acceptabel vindt en wanneer (aanvullende) maatregelen gewenst zijn. Op basis van de verkregen resultaten maakt de gemeente een afweging waar welke maatregelen gewenst en doelmatig zijn (in de riolering, de openbare ruimte en/of het watersysteem).

Tabel 5-1 Toetsingsnorm

Toetsingsnorm	Nieuwe stelsels	Bestaande stelsels
Maatgevende afvoer	Composietbui T=2 scenario 2050 laag vanuit de Kennisbank Riolering 37,9 mm in 10 uur. Piek 6,4 mm in 5 min. Geen water op straat. Waking minimaal 20 cm.	Vertrekpunt: Bui 08 Kennisbank riolering. Waking 20 cm.
Toetsing overbelasting	Rioleringsmodel met stroming over maaiveld Composietbui T=5 en T=10 scenario 2050 laag vanuit de Kennisbank Riolering Geen schade of water in panden	Rioleringsmodel met stroming over maaiveld Bui 09 en bui 10 Kennisbank riolering. Composietbui Geen schade of water in panden
Stresstest	70 mm in 1 uur blok-bui. 70 mm in 1 uur met verloop in de tijd (piek op 35 min.) Herhalingsdij T=100 Uitkomsten bespreken in risicodialoog.	70 mm in 1 uur blok-bui. 70 mm in 1 uur met verloop in de tijd (piek op 35 min.) Herhalingsdij T=100 Uitkomsten bespreken in risicodialoog

5.2.3 Anticiperen op klimaatverandering

Het klimaat verandert. En hoewel dat soms 'ver weg' of 'voor later' lijkt, zijn de gevolgen nu al merkbaar. Steeds vaker zijn buien zo intensief dat het rioolstelsel de hoeveelheid regen niet aan kan, dat er water op straat blijft staan of soms zelf bij gebouwen binnen loopt. De warme zomerdagen houden langer aan of leveren nieuwe recordtemperaturen op. Allemaal uitingen van een veranderend klimaat.

De effecten van deze veranderingen beïnvloeden het wonen, werken en verblijven in Nederland en in de landen om ons heen, in grote steden en in kleine dorpen. Kortom: de effecten beïnvloeden ieders directe leefomgeving.

In het algemeen wordt klimaatverandering vaak gekarakteriseerd door een verhoging van de temperatuur en een toename van de hoeveelheid neerslag en de intensiteit van de neerslag. Er moet rekening worden gehouden met heviger regenvuilen, lange periodes van regenval, periodes van langdurige droogte en hitte en een stijgende zeewaterspiegel.

Het klimaatadaptief handelen van de gemeente is mede een invulling van de gemeentelijke hemelwaterzorgplicht die in de Waterwet is benoemd. Klimaatadaptatie is het inspelen op de gevolgen van de verwachte klimaatontwikkelingen. Klimaatadaptief handelen overstijgt maatregelen aan alleen het rioleringsstelsel, het vereist dat er ook gekeken wordt naar het niveau van het toekomstbestendig inrichten van de openbare ruimte (zogenaamde bovengrondse maatregelen) en ondergrondse mogelijkheden voor het opvangen en vasthouden van water. De afwegingen rondom het treffen van dergelijke maatregelen worden in samenspraak met andere disciplines gemaakt (bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, wegen en groen) en externe organisaties zoals het waterschap en nutsbedrijven (energietransitie). Daarbij wordt zoveel mogelijk meegelift met andere reeds geplande werkzaamheden in de openbare ruimte.

Het rioleringsstelsel is ontworpen om bij normale neerslag hemelwater (en verdund vuilwater) af te voeren. Op extreme neerslag is het stelsel niet ontworpen. Als er extreme neerslag optreedt is er sprake van overmacht en kan er wateroverlast optreden. Vooral in de volledig verharde en lagergelegen gebieden in de stad moeten perceel- en pandeigenaren rekening houden met dit vaker voorkomen van extreme neerslag. Onder andere door de inrichting van en voorzieningen op het eigen terrein, het treffen van inpassende maatregelen en/of het aanbrengen van dorpels kan wateroverlast veelal worden beperkt of voorkomen.

Om meer inzicht te verkrijgen in de gevolgen van klimaatverandering brengt de gemeente de komende planperiode ook de effecten van toekomstig zwaardere buien in beeld. Hierbij wordt uitgegaan van twee klimaatbuien, namelijk de blokbuï T=100 (duur 1 uur, 70 mm, klimaat 2050) en de buï met dezelfde herhalingstijd, duur en hoeveelheid, maar dan met een verloop in de tijd (piek op 35 minuten) vanuit de Kennisbank Riolering. -> zie ook toetsingsnorm.

Omdat klimaatverandering een geleidelijk verloop heeft, grijpt de gemeente (wijk-)renovaties of herinrichtingen aan om het openbare stedelijke gebied stap voor stap op de klimaatverandering aan te passen. Dit vergt tijd en in gevallen ook de medewerking van perceeleigenaren die hun verantwoordelijkheid nemen.

Klimaat

Vanuit de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (september 2014) is afgesproken dat klimaatbestendig en water robuust inrichten in Nederland een vanzelfsprekend onderdeel moet zijn bij ruimtelijke (her)ontwikkelingen. Het doel van het deltaprogramma is dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en water robuust moet zijn.

Uitgangspunten voor gemeenten en waterschap is om te anticiperen in werkzaamheden op de verwachte klimaatverandering en risicolocaties voor wateroverlast in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen. Het klimaatbestendig handelen dient in 2020 te zijn verankerd in gemeentelijk beleid zodat steden in 2050 daadwerkelijk zoveel mogelijk klimaatbestendig kunnen zijn.

Omdat water slechts één van de thema's binnen de klimaatbestendige stad vormt zal er een integrale visie binnen de gemeente nodig zijn om echt invulling te geven aan de Deltabeslissing. Daarnaast zijn oplossingsrichtingen in de openbare ruimte onderling sterk met elkaar verweven waardoor een breed gedragen visie voor ontwerp, uitvoering en financiering van maatregelen vereist is.

5.2.4 Watertoets

Voor alle ruimtelijke plannen moet een watertoets worden uitgevoerd. In deze watertoets wordt aangegeven hoe in het betreffende plan met water wordt omgegaan. Aspecten als oppervlaktewater, grondwater, hemelwater, afvalwater, waterkwaliteit en -kwantiteit, omgevingsfactoren en waterberging komen hierin aan de orde. Met de watertoets wordt de waterbeheerder tijdig betrokken in het ontwerpproces. Het streven is om vanuit de watertoets in de nabije toekomst te gaan komen tot een klimaattoets, waarbij ook de aspecten droogte en hitte worden betrokken.

In geval van nieuwe bebouwing dient de toename aan verhard oppervlak te worden gecompenseerd met waterberging op eigen terrein. In uitzonderlijke gevallen kan gebruik worden gemaakt van het Waterbergingsfonds. Hiermee kan de verplichting tot het realiseren van waterberging door de gemeente worden afgekocht van de initiatiefnemer. Deze waterberging wordt dan, in overleg met waterschap Scheldestromen, elders (en op een later tijdstip) gerealiseerd. Tot op heden is nog geen gebruik gemaakt van het Waterbergingsfonds.

5.2.5 Living lab

De landbouw in Nederland en Schouwen-Duiveland staat voor een aantal grote uitdagingen, zowel nu als in de toekomst. “Hoe gaan we om met een wisselend klimaat met langere droge periodes? Welke gevolgen heeft zeespiegelstijging en bodemdaling voor de zoetwaterbeschikbaarheid? Hoe houd ik mijn bedrijf economisch gezond? Loont het om over te schakelen naar andere teelten? En welk verdienmodel is toekomstbestendig?”

In het project **Klimaat- en water-robust Laag-Nederland van nu naar 2100** werken agrariërs, bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen aan een “plan” voor het landgebruik en het inrichten van het landelijk gebied van Schouwen-Duiveland. Hierbij is naast het klimaat- en water-robust maken veel aandacht voor de toekomstige verdienmodellen voor de diverse stakeholders. Nadrukkelijk wordt gezocht naar vernieuwde landgebruikstypen. Dit proces wordt in de komende 3 ½ jaar doorlopen in drie laag gelegen gebieden in Nederland. Inzet is dat iedereen wordt meegenomen hoe binnen een generatie (2050) kan worden gekomen tot een economisch, sociaal en klimaat/water-robuste inrichting van het landelijk gebied. Het project wordt uitgevoerd onder de paraplu van het living Lab Schouwen-Duiveland. Het Living Lab gaat samenwerken met Wageningen Research (WUR), Deltares, KWR-water en overheden en organisaties actief in Noord-Holland en Friesland.

Onderdeel is broedplaats met bodem- en watercoachtrajecten, onderzoek naar vasthouden van hemelwater in de bodem, fieldlabs voor regionale oplossingen, aanpak van governance-problemen en leer en kennisnetwerk (Zoetwater academie), maar ook onderzoek naar ontziltten van brak grondwater of oppervlaktewater, gebruik van effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties en gebruik van vrijkomend hemelwater van verhard terrein/hemelwaterriolen/ontkoppeld hemelwater van het afvalwaterriool. Daarnaast is er inmiddels een onderzoek uitgevoerd naar de externe aanvoer van zoet water.

5.3 GRONDWATER

Op grond van de Waterwet (Artikel 3.6) heeft elke gemeente een grondwaterzorgplicht. Dat betekent dat de gemeente in het openbaar gebied maatregelen moet treffen om structurele nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Voorwaarden hierbij zijn dat de te treffen maatregelen doelmatig zijn en er geen verantwoordelijkheid bestaat voor het waterschap of de provincie.

De gemeente moet zich dus zoveel mogelijk inspannen om structurele problemen als gevolg van een voor de gebruiksfunctie nadelige grondwaterstand in openbaar gebied te voorkomen of te beperken. In 2021 is in de grondwaternota verwoord hoe invulling wordt gegeven aan de grondwaterzorgplicht. Deze nota is in 2021 vastgesteld.

In 2022 zal vervolg worden gegeven aan een motie van de gemeenteraad om:

- De mogelijkheden te onderzoeken om de bewustwording en initiatieven van inwoners te vergroten;
- Te onderzoeken in hoeverre het mogelijk en wenselijk is om dit te combineren met activiteiten op het gebied van de energiestrategie en de transitievisie warmte;
- Te onderzoeken welke kosten daarmee gemoeid zijn;

Zoals opgenomen in de motie zal de gemeenteraad hierover voor 1 mei 2022 over worden geïnformeerd.

5.4 OPPERVLAKTEWATER

5.4.1 Verantwoordelijkheden

Het werken aan water doen de gemeente en waterschap Scheldestromen samen, maar ieder heeft zijn eigen verantwoordelijkheden en taken. In onderstaande tabel 5.2 is een overzicht op hoofdlijnen opgenomen van de verschillende verantwoordelijkheden van de verschillende partijen.

Tabel 5.2: taakverdeling overheden (ruimer dan alleen oppervlaktewater)

Partij	Verantwoordelijk voor
Gemeente	<ul style="list-style-type: none">• Riolering: zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater en overtollig hemelwater• Milieu en volkshuisvesting• Beheer en onderhoud openbaar gebied• Ontwatering van de (eigen) openbare ruimte• Voorkomen van negatieve effecten van het freatisch grondwater• Ruimtelijke ordening (inclusief bestemmingplannen, watertoetsen)• Veiligheid fysieke leefomgeving
Waterschap Scheldestromen	<ul style="list-style-type: none">• Waterkwaliteits- en waterkwantiteitsbeheer van het oppervlaktewater in het beheersgebied;• Draagt zorg voor de afwatering;• Beheer en onderhoud van oppervlaktewater ten behoeve van waterhuishoudkundige functies (waterafvoer etc.);• Beheer en onderhoud van oppervlaktewater binnen stedelijk gebied (sierwater, recreatiewater en dergelijke);• Baggeren;• Afvoer en zuivering van afvalwater (RWZI);• Kustverdediging en beheer en onderhoud waterkeringen;• Operationeel grondwaterbeheer;• Advisering bij ruimtelijke plannen (wateradvies).
Provincie Zeeland	<ul style="list-style-type: none">• Vergunningverlening grondwateronttrekking diepe grondwater;
Particuliere grondeigenaren en bedrijven	<ul style="list-style-type: none">• Ontwatering en afwatering op eigen perceel• Onderhoud watergangen en taluds op eigen perceel

Voor het oppervlaktewater heeft de gemeente geen zorgplicht. De gemeente heeft echter wel (samen met de andere partijen in het waterbeheer) een resultaatsverplichting voor de maatregelen die gezamenlijk zijn afgesproken voor de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze maatregelen zijn opgenomen in stroomgebiedsbeheerplannen. De gemeente moet daaraan een bijdrage leveren wanneer lozingen vanuit de riolering hier een negatieve invloed op hebben. Ook dient het water te voldoen aan de functie die aan de waterloop of waterpartij is gegeven (bijvoorbeeld bergingsfunctie). Daarmee is er een direct verband met de uitvoering van het waterkwaliteitsspoor.

Het waterschap is beheerder van het oppervlaktewatersysteem, beheert de peilen in de watergangen en draagt zorg voor een goede afwatering. Zij heeft haar beleid vastgelegd in het Waterbeheerplan 2016-2021.

5.4.2 Beheer en onderhoud

Beheer en onderhoud van waterlopen is van wezenlijk belang voor het in stand houden van een goed functionerend watersysteem. In het kader van het project BOB (Beheer en Onderhoud Bebouwd gebied) hebben de gemeente en waterschap Scheldestromen gezamenlijk een overeenkomst getekend, waarin duidelijke afspraken zijn gemaakt wie er verantwoordelijk is, wie er wat onderhoudt en hoe de kostenverdeling geregeld is. Deze afspraken worden jaarlijks inhoudelijk besproken en geëvalueerd. De BOB-overeenkomst is in 2016 geactualiseerd aan de hand van de ervaringen in de voorgaande jaren.

5.4.3 Oppervlaktewaterkwantiteit

De afvoercapaciteit van het oppervlaktewater en van de riolering beïnvloeden elkaar. Daarom is het noodzakelijk om ook in gezamenlijkheid naar waterkwantiteit te kijken en de opgaven die daaruit voortvloeien als gezamenlijke opgave aan te pakken.

Bij wateroverlast door neerslag is sprake van twee situaties: het gaat hierbij om overstromingen vanuit het oppervlaktewater en overlast vanuit het riool en/of afstromend regenwater. De gemeente heeft voor wateroverlast in 2019/2020 een zogeheten “stresstest” uitgevoerd, waaronder de hemelwaterstresstest. In die hemelwaterstresstest zijn de potentiële overlastlocaties in beeld gebracht, met daarbij maatregelen op hoofdlijnen wat zou kunnen worden gedaan om de overlast te voorkomen.

5.4.4 Oppervlaktewaterkwaliteit

Waterkwaliteit is een belangrijk aandachtspunt binnen de waterhuishouding van de gemeente. Wanneer het Waterschap moet voldoen aan waterkwaliteitseisen kan dit gevolgen hebben voor de riool overstorten die daarop zijn aangesloten. Het moeten beperken van emissie uit de riolering op het oppervlaktewater kan de gemeente voor zeer hoge onvoorziene investeringskosten plaatsen. Als uitgangspunt geldt dat bij rioolvervangingen door het Waterschap wordt bepaald of de waterkwaliteit in de huidige situatie voldoet en of rioolvervangingsplannen een negatieve of positieve impact hebben op de waterkwaliteit. Hierbij wordt gekeken naar de chemische waterkwaliteit. Wanneer de waterkwaliteit niet voldoet of er een negatieve impact van plannen wordt verwacht wordt bij rioolvervangingsprojecten door Gemeente en Waterschap samen opgetrokken om tot oplossingen te komen.

5.4.4.1 Algemene eisen aan gemengde overstorten

Het aanzien van gemengde riool overstorten op het oppervlaktewater worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het aantal overstorten (fysieke constructies) mag niet toenemen;
- De emissie uit de bestaande overstorten mag vergeleken met de huidige situatie niet toenemen.
- Afkoppelen mag geen negatieve impact hebben op de waterkwaliteit.

5.4.4.2 Chemische waterkwaliteit

Voor de chemische waterkwaliteit gelden twee soorten normen voor zowel KRW-waterlichamen als overige wateren:

- Normen voor prioritare stoffen. Dit zijn Europese normen, voor Nederland zijn deze vastgelegd in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 (Bkmw 2009).
- Normen voor specifieke verontreinigende stoffen. Dit zijn Nederlandse normen en vastgelegd in de Regeling monitoring kaderrichtlijn water (MR Monitoring).

5.4.4.3 Ecologische waterkwaliteit

Het doel gezond water moet in 2027 bereikt zijn. Voor de KRW wordt dit gerapporteerd aan de hand van de 37 KRW-waterlichamen. Volgens het waterbeheerplan 2016-2021 van waterschap Scheldestromen wordt in 2021 beoordeeld of de doelen met deze kosteneffectieve maatregelen haalbaar zijn, waarbij het waterschap samen met de Provincie Zeeland doelen zal afleiden voor de oppervlaktewateren buiten de KRW-waterlichamen.

Onderstaande plaatje geeft ter illustratie van voornoemde een overzicht van de KRW-waterlichamen, zoals die zijn beschreven in het Waterbeheerplan 2016-2021 van het Waterschap Scheldestromen.

Figuur 5.3: KRW waterlichamen op Schouwen-Duiveland

5.4.4.4 Zwemwaterkwaliteit

De provincie Zeeland west jaarlijks de zwemwaterlocaties in natuurwater aan. Dit zijn de officiële locaties waar regelmatig de kwaliteit en veiligheid van het water wordt beoordeeld tijdens het zwemwaterseizoen (1 mei tot 1 oktober). Voor deze aangewezen locaties gelden normen voor zwemwater in oppervlaktewater. Deze normen zijn te vinden in bijlage 1 van de Europese zwemwaterrichtlijn.

De zwemwaterlocaties die in 2021 zijn aangewezen liggen allen buitendijks in de Noordzee, Oosterschelde of Grevelingen. (www.zwemwater.nl). Gemeente en Waterschap spannen zich in om door middel van metingen de (zwem)waterkwaliteit te monitoren, de oorzaken van een achterblijvende waterkwaliteit te analyseren en deze door het nemen van maatregelen in de riolering en het oppervlaktewater te verbeteren of consolideren.

5.5 OVERIGE ASPECTEN

5.5.1 Vermindering rioolvreemd water

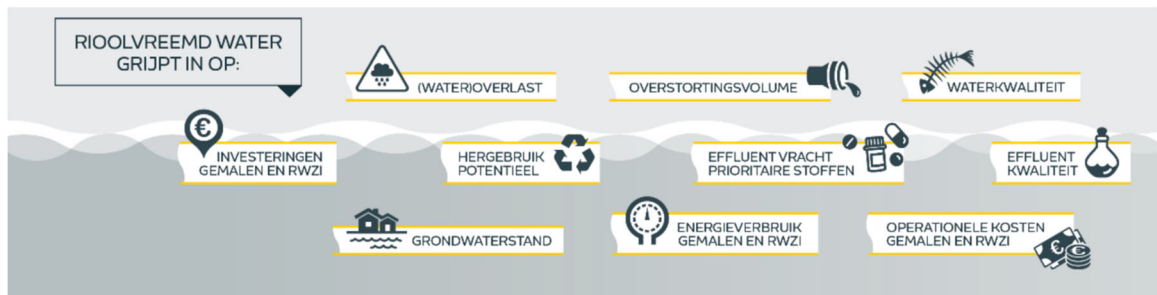
Binnen de SAZ⁺ wordt onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen en de effecten van rioolvreemd water. Rioolvreemd water kan bijvoorbeeld bestaan uit oppervlaktewater (instroom van water), regenwater op drukriolering, water vanuit drainage of afgebroken huisaansluitleidingen. Afvalwateraansluitingen op hemelwater-riolering valt ook onder rioolvreemd water en heeft grote invloed op de waterkwaliteit. Rioolvreemd water heeft in het algemeen een kostenverhogend effect op het transporteren en zuiveren van afvalwater en veroorzaakt een wezenlijk verhoogde emissie van nutriënten en gevaarlijke stoffen.

Voor de gemeente zijn de afgelopen jaren gegevens geïnventariseerd van gemalen, rioolwaterzuiveringsinstallaties, waterpeilen en neerslag. Met name het zuiveringsgebied 'Westerschouwen' is beschouwd. In dit zuiveringsgebied zijn op basis van metingen en berekeningen afkoppelmaatregelen uitgevoerd (fase A). Bij de optimalisatie van het afvalwatersysteem is een goed beeld van de oorsprong van het rioolvreemd water verkregen. Na verdere detaillering en modellering van het rioolsysteem blijkt nog een beperkt aantal maatregelen noodzakelijk (fase B). Fase B van het project worden de resterende maatregelen getroffen om de hoeveelheid rioolvreemd water verder te beperken.

Er zijn geen maatregelen met hoge prioriteit.

Bij het opstellen van de basisrioleringsplannen wordt bepaald wat het aandeel rioolvreemd water is. Er worden afkoppelmaatregelen genomen als rioolvreemd water een te groot aandeel heeft in de totale afvoer van rioolwater. De maatregelen worden al dan niet gelijktijdig met de noodzakelijke rioolvervangings genomen.

Figuur 5.4: effecten rioolvreemd water (bron: SAZ⁺ rapportage 'aanpak rioolvreemd water', 2016)

Verder worden aansluitingen van drainages op de gemengde riolering zoveel mogelijk afgekoppeld als zij functioneren als ongewenste gebiedsdrainage en zij gesignaleerd worden bij rioolvervangings.

De kosten die gemaakt worden om de waterdichtheid van het riool te waarborgen, maken deel uit van de kosten van onderhoud en vervanging van het rioolstelsel.

5.5.2 Diffuse bronnen

Een aantal stoffen dat diffuus in het rioolwater terechtkomt, vormt een belasting voor het milieu. Te denken valt hierbij aan zink uit dakgoten, koper uit waterleidingen of minerale olie uit motoren. Er wordt naar gestreefd de emissie van deze stoffen te voorkomen. De gemeente volgt hierin het landelijk beleid, dat is vastgelegd in het beleid Duurzaam Bouwen (DuBo) met regelgeving voor duurzaam (ver)bouwen in het Bouwbesluit 2012.

Per april 2016 mogen er wettelijk geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen meer worden toegepast op verharding. De gemeente volgt deze regelgeving en past doe ook niet meer toe.

5.5.3 Vergunningen en verordeningen

Lozingen op de riolering worden gereguleerd en gecontroleerd als het meer dan alleen huishoudelijk afvalwater betreft. Dit gebeurt door vergunningen en AmvB's. De huishoudelijke en hemelwaterlozingen worden niet gecontroleerd.

De gemeente wil ongewenste lozingen van hemel- en grondwater op de vuilwaterriolering tegengaan. Hiervoor beschikt de gemeente sinds december 2013 over de Verordening afvoer hemelwater en grondwater. Middels deze verordening zal de gemeente specifieke gebieden aanwijzen waar voorzieningen zijn of gaan komen speciaal voor alleen hemelwater en grondwater. Voor deze gebieden kan de gemeente afdwingen, dat de eigenaren hun hemel- en grondwater lozingen aansluiten op de voorzieningen die daarvoor bedoeld zijn.

Voor de lozers die over een milieuvergunning (moeten) beschikken, zal in de vergunning worden opgenomen dat het afvalwater en het overtollig hemel- en grondwater gescheiden moet worden aangeleverd aan de gemeente.

In de planperiode 2022-2026 gaat de gemeente de Aansluitverordening riolering opstellen. Daarin zal duidelijkheid worden verschaft op de plichten van de perceeleigenaren bij een gedeelde perceelaansluiting. Bij conflicten tussen perceeleigenaren over een gedeelde perceelaansluiting zal de gemeente zich niet mengen in het conflict en de perceeleigenaren op dat moment alleen wijzen op hun plichten.

5.5.4 Communicatie

De communicatie op projectniveau wordt voortgezet. Bij alle vervangingswerkzaamheden start de gemeente een communicatieproces op. Daarbij worden de bewoners geïnformeerd via bijvoorbeeld een brief of mail, een inloopbijeenkomst gedurende het ontwerpproces of via een informatieavond kort voor de uitvoering.

Goede communicatie is ook belangrijk voor bewustwording van de burger om efficiënt/slim met watergebruik om te gaan. Het belang van water moet worden benadrukt. Bij de communicatie wordt gezocht naar de verbinding via klimaatverandering. Het opstellen van een concreet communicatieplan, zoals in het vGRP 2015-2019 is voorgenomen wordt in overleg met het cluster Communicatie in 2022 ingevuld.

In de komende planperiode wordt ook een regeling gemaakt die de burger stimuleert om maatregelen te nemen zoals 'tegels eruit' en "groen erin" of 'regentonnen/buffervoorzieningen' aanlegt.

Wat gaan we doen (maatregelen) 6

6.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk zijn de maatregelen beschreven die de gemeente treft om de doelen voor de rioleringszorg te behalen. Deze bestaan enerzijds uit de vereiste reguliere activiteiten voor de instandhouding en vervanging van de voorzieningen, Anderzijds zijn er specifieke onderzoeken en beleidsmatige activiteiten die de komende periode worden opgepakt, al dan niet vanuit het SAZ+-samenwerkingsverband.

6.2 INVESTERINGEN

De investeringen zijn verdeeld in vervangingsinvesteringen en verbeteringsinvesteringen. Navolgend wordt een overzicht gegeven van de investeringen die voor de planperiode 2022-2026 zijn voorzien.

Activiteit	Investering
Verbetermaatregelen	Verbetermaatregelen zijn investeringen die worden geactiveerd. Veelal betreft dit afkoppelmaatregelen en OAS maatregelen. De komende planperiode worden er geen bergbezinkvoorzieningen aangelegd.
Rioolreparatie, -vervanging en -renovatie	Voor planmatige reparatie, de vervanging of renovatie van riolen, gemalen, persleidingen en drukriolering is een investeringsplanning opgesteld. De kosten die gemaakt worden om de waterdichtheid van het riool te waarborgen, maken deel uit van de kosten van onderhoud en vervanging van het rioolstelsel.
Aanleg	Nieuw aan te leggen riolering, inclusief de in verband met deze nieuwe aanleg noodzakelijke aanpassingen van het bestaande rioolstelsel, wordt gefinancierd vanuit de projectontwikkeling, zodat de kosten voor deze aanleg niet ten laste komen van de rioleringszorg. De lasten voor het onderhoud en de vervanging van deze riolen komen te zijner tijd wel ten laste van de rioleringszorg.
Klimaatadaptieve maatregelen	Bij aanleg en waar dat mogelijk is ook bij renovatie en vervanging wordt rekening gehouden met klimaatadaptieve maatregelen. De kosten voor uitvoering van deze water gerelateerde maatregelen in de openbare ruimte die meeliften op en/of bijdragen aan rioleringsmaatregelen worden zoveel mogelijk meegenomen in de vervangingskosten. Van 2022 tot 2030 wordt rekening gehouden met een extra investering van €200.000 per jaar. <ul style="list-style-type: none">• €180.000 voor aanvullende klimaatadaptieve maatregelen;• €10.000 voor communicatie naar bewoners in het kader van klimaat;• €10.000 bewonerssubsidie voor klimaatadaptieve maatregelen. De subsidieregeling zal nader in de komende periode worden uitgewerkt.• Er zijn in dit GRP geen middelen opgenomen voor maatregelen of activiteiten in het kader van het Living Lab.

6.2.1 Vervanging riolering Binnenstad Zierikzee

De strategie voor het creëren van een beter beheersbaar riool tegen redelijke kosten in de binnenstad van Zierikzee wordt voortgezet. Er zijn steeds meer oplossingen op maat nodig. Op basis van de procedure “oplossingen op maat” wordt in het voortraject van een rioolvervanging uitgebreid met bewoners overlegd. De gemeente start niet met de uitvoering voordat er overeenstemming is bereikt over riolering op particulier terrein. De voorbereiding vergt veel tijd (juridisch en communicatief ingewikkeld), maar voorkomt problemen tijdens uitvoering en achteraf. Hierdoor vordert het beheersbaar maken van de riolering in de binnenstad langzaam maar gestaag. De procedure wordt als positief ervaren en zal worden voortgezet.

Het begrote budget per jaar was toereikend. Om de voortgang van de vervanging van de riolering in de binnenstad te waarborgen wordt in de planperiode van het vGRP 2022-2026 een uitvoeringsprogramma voor de komende 20 jaar opgesteld, waarbij opnieuw de vervangingskosten worden vastgesteld. Dit wordt in het volgende vGRP vastgelegd. De kosten voor de planperiode worden nu als volgt begroot:

Tabel 6.1 Investerings riolering Binnenstad Zierikzee.

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Riolering binnenstad	€ 642.984	€ 655.201	€ 666.994	€680.001	€ 693.261

6.2.2 OAS Westerschouwen

Samen met Waterschap Scheldestromen beheren de gemeente het afvalwatersysteem Westerschouwen. Dit afvalwatersysteem omvat de RWZI Westerschouwen, het toeleverende transportsysteem en alle daarop aangesloten rioolstelsels tussen Scharendijke en Westerschouwen.

Op 6 maart 2015 is het convenant OAS Westerschouwen 2015 – 2027 ondertekend door het waterschap en de gemeente Schouwen-Duiveland. Hierin is bepaald dat beide partijen samen toewerken naar een toekomstbestendig rioolsysteem in 2027 tegen de laagste maatschappelijke kosten.

In de periode 2015 – 2020 hebben de gemeente en het Waterschap een grote slag gemaakt met ontvlechting van hemelwater en afvalwater om uiteindelijk te komen tot een goed functionerend rioolsysteem. De maatregelen Fase A van het convenant OAS Westerschouwen zijn in 2020 afgesloten. Deze betroffen hoofdzakelijk het ontvlechten van rioolvreemd water in de gebieden Westerschouwen, Renesse en Scharendijke.

Tijdens de uitvoering moesten de maatregelen regelmatig worden bijgesteld, omdat de situatie in de praktijk anders bleek te zijn, dan van op basis van beschikbare gegevens bekend was. Het resultaat is dat de uiteindelijke investeringskosten lager zijn uitgevallen, dan vooraf geraamd. In 2021 is de balans van Fase A opgemaakt. Na modellering en nadere beschouwing van het rioolsysteem zijn de maatregelen die voor fase B (2022-2026) bepaald. Deze bestaan uit het verdergaand ontkoppelen totdat het aandeel schoon water in de aanvoer naar de RWZI definitief is teruggebracht tot een aanvaardbaar maximum en wordt voldaan aan de basisinspanning riolering. Ook in deze fase wordt nauw samengewerkt met waterschap Scheldestromen en worden de kosten van ieders inspanning verdeeld op basis van de verdeelsleutel zoals is vastgelegd in het convenant.

De kosten voor deze maatregelen zijn meegenomen in dit vGRP.

In onderstaande tabel 6.2 zijn de te verwachten investeringskosten ten behoeve van de OAS Westerschouwen per jaar weergegeven. Naast deze investeringen in de planperiode, dient de gemeente in 2027 nog een bijdrage aan het waterschap te betalen van € 3,968 miljoen ten behoeve van de investeringen die het waterschap uitvoert in het kader van de OAS. Dit is vastgelegd in het convenant.

Tabel 6.2: Overzicht OAS investeringen 2022-2025

		2022	2023	2024	2025
Renesse	Dreef	€ -	€ 200 000	€ -	€ -
Nieuw-Haamstede	Torenweg e.o.	€ 200 000	€ -	€ -	€ -
Burgh-Haamstede	Aanpassen gemalen	€ 50 000	€ -	€ -	€ -
	Totale investeringen	€ 250 000	€ 200 000	€ -	€ -

6.3 BEHEERACTIVITEITEN

De ambities voor het taakveld onderhoud zijn dat de onderhoudsinspanningen zijn afgestemd op het goed functioneren van het systeem, waarbij een bewuste afweging wordt gemaakt tussen prestaties, risico's en kosten. Het reinigen en inspecteren zijn tot op heden vooral afgestemd op de planning van werkzaamheden in de 'openbare ruimte' op basis van de leeftijd van de riolering en het tijdstip van de laatste reiniging/inspectie. Bij het plannen van reiniging en inspecties zal vanaf de komende planperiode worden nagegaan of differentiatie in de frequentie van reinigen en inspectie mogelijk is om de middelen doelmatiger in te zetten en deze bijvoorbeeld ook af te stemmen op de toestand van de riolen en/of het tempo waarin vervuiling optreedt.

De kosten voor reparaties en herstelwerkzaamheden zijn, opgenomen in de bestaande exploitatie. Onderstaande tabel 6.3 geeft een overzicht van de exploitatielasten.

Tabel 6.3: Exploitatie

Posten exploitatie	2022	2023	2024	2025	2026
Afvalwaterzorgplicht					
Samengestelde Index	€ -	€ 15 074	€ 30 373	€ 45 902	€ 61 661
Gas en elektra	€ 131 855	€ 131 855	€ 131 855	€ 131 855	€ 131 855
Doorbelasting Onderhoud software	€ 24 000	€ 24 000	€ 24 000	€ 24 000	€ 24 000
Advisering / dienstverlening derden, vGRP algemeen	€ 57 692	€ 57 692	€ 57 692	€ 57 692	€ 57 692
Hoofdrielen	€ 431 455	€ 431 455	€ 431 455	€ 431 455	€ 431 455
Gemalen	€ 141 585	€ 141 585	€ 141 585	€ 141 585	€ 141 488
Huisaansluitingen	€ 58 570	€ 58 570	€ 58 570	€ 58 570	€ 58 570
Meetnet	€ 23 722	€ 23 722	€ 23 722	€ 23 722	€ 23 722
Voorziening riool groot onderhoud (dotatie)	€ 490 807	€ 500 132	€ 509 135	€ 519 063	€ 529 185
Voorziening riool vervangings-investeringen (dotatie)	€ 3 119 273	€ 3 178 539	€ 3 235 753	€ 3 298 850	€ 3 363 178
Toevoeging voorziening dubieuze debiteuren	€ 43 798	€ 44 649	€ 45 516	€ 46 401	€ 47 302
Rente- en afschrijvingslasten (totaal)	€ 287 325	€ 293 730	€ 294 215	€ 287 932	€ 285 397
Toerekening uren (totaal) incl. overheadtoerekening	€ 424 047	€ 424 047	€ 424 047	€ 424 047	€ 424 047
Uitbesteding uren	€ 104 672	€ 104 672	€ 104 672	€ 104 672	€ 104 672
Doorbelastingen totaal	€ 214 361	€ 214 399	€ 214 179	€ 215 407	€ 214 341
Hemelwaterzorgplicht					
Onderhoud installaties	€ 35 511	€ 35 511	€ 35 511	€ 35 511	€ 35 511
Bewonerssubsidie t.b.v. bijdrage maatregelen voor klimaat	€ 10 000	€ 10 000	€ 10 000	€ 10 000	€ 10 000
Communicatie richting bewoners in kader van klimaat	€ 10 000	€ 10 000	€ 10 000	€ 10 000	€ 10 000
Reiniging en Kolkenzuigen, inclusief verhoging kosten a.g.v. areaaluitbreiding	€ 175 846	€ 169 541	€ 173 809	€ 169 932	€ 175 728
Toegerekende rente- en afschrijvingslasten (totaal)	€ 161 726	€ 183 445	€ 204 489	€ 225 690	€ 247 054
Toerekening uren (totaal) incl. overheadtoerekening	€ 189 328	€ 189 321	€ 189 316	€ 189 311	€ 189 311
Grondwaterzorgplicht					
Onderhoud installaties	€ 60 000	€ 61 140	€ 62 241	€ 63 454	€ 64 692
Compensabele BTW					
BTW op exploitatie derden	€ 259 038	€ 261 914	€ 265 353	€ 268 858	€ 272 407
BTW op investeringen - maatregelen	€ 848 455	€ 832 832	€ 857 462	€ 872 618	€ 871 848
Totale lasten	€ 7 303 066	€ 7 397 825	€ 7 534 951	€ 7 656 527	€ 7 775 115

6.4 ONDERZOEK

Onderzoeksactiviteiten bestaan uit de volgende onderdelen:

- Inventarisaties, (in)metingen, en dergelijke;
- Berekeningen;
- Monitoring;
- Rioolinspecties.

De ambities voor het taakveld onderzoek luiden op hoofdlijnen als volgt:

- Data vormt in toenemende mate de basis voor onze werkzaamheden, voor de (integrale) afwegingen die de gemeente maakt voor de activiteiten. Daarom moet de (beheer)data actueel, compleet, voldoende gedetailleerd en betrouwbaar zijn. Verzamelde beheerdata wordt op orde gehouden, centraal opgeslagen en ontsloten.
- Het inzicht in het rioleringsstelsel (areaal, toestand en functioneren) is op orde.
- Onderzoeksinspanningen zijn afgestemd op het goed functioneren van het stelsel, waarbij een bewuste afweging wordt gemaakt tussen prestaties, risico's en kosten (assetmanagement).
- Monitoringsprogramma's en metingen in de riolering geven een goed inzicht in het feitelijk gedrag van de riolering, waardoor in combinatie met een daarop afgestemd rekenmodel de doelmatigheid van maatregelen wordt verhoogd. Metingen met het grondwatermeetnet geven een goed inzicht in de grondwaterdynamiek, waardoor via analyse inzicht wordt verkregen in kans- en risicolocaties en de doelmatigheid van maatregelen wordt verhoogd.

De volgende activiteiten zijn voorzien op grond van de gewenste situatie, de toetsing van de huidige situatie en de gekozen strategie in de voorgaande hoofdstukken.

Onderzoek:	<p>1.1 Het beproeven van (beheer)data en het uitvoeren van acties voor het actualiseren van gegevens, het verzamelen, centraal opslaan en ontsluiten van aanvullende data.</p> <p>1.2 Onderzoek ter onderbouwing van adviezen m.b.t. rioolbeheer. Onder meer wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor reiniging en inspectie van persleidingen en drainageleidingen.</p>
Basisrioleringsplannen	In de planperiode wordt een aantal basisrioleringsplannen geactualiseerd tot SSW's waarmee het huidige functioneren in de riolering in beeld wordt gebracht en er verbetermaatregelen worden ontworpen richting het gewenste gedrag van de riolering.
OAS Westenschouwen	In de planperiode wordt de OAS-Westenschouwen afgerond.
Klimaatadaptatie	Locatieafhankelijk onderzoek naar afstroming over maaiveld bij extreme neerslag.
Monitoring	Het bemeten van het grondwater via het grondwatermeetnet, het analyseren van de meetdata en het in toenemende mate toepassen van analyseresultaten bij afwegingen en ontwerptrajecten wordt voortgezet.

Afkoppelen	In de planperiode wordt aan de hand van de vervangingsplanning en eerder geformuleerd beleid geïnterpreteerd waar en wanneer zich kansen voordoen voor het realiseren van gescheiden afvoer van hemelwater, eventueel gekoppeld aan een klimaatadaptie inrichting van de openbare ruimte, en wordt in overleg met het Waterschap de haalbaarheid daarvan beoordeeld.
Aanleg drainage	In de planperiode wordt aan de hand van de vervangingsplanning en eerder geformuleerd beleid (Grondwaternota) geïnterpreteerd waar en wanneer drainage kan worden mee gelegd. Dit eventueel in combinatie met gescheiden hemelwaterafvoer of maatregelen in de openbare ruimte. Een en ander wordt uitgewerkt in een concrete planning om de gestelde doelen te realiseren.
Risico gestuurd onderhoud	In de planperiode wordt er een verkenning uitgevoerd naar risico-gestuurd onderhoud en risico-gestuurde integrale planvorming.

De kosten voor de onderzoeken zijn opgenomen in de exploitatie (onder de post advisering dienstverlening derden).

6.5 BELEIDSMATIGE ACTIVITEITEN & PLANVORMING

Plannen zijn onmisbare onderdelen van een doelmatig rioolbeheer. De plannen geven richting aan de activiteiten en maatregelen die nodig zijn om de systemen goed te laten functioneren.

Onderscheid wordt gemaakt in: strategische planvorming waarin beleid wordt vastgelegd, tactische planvorming waarin de activiteiten en maatregelen worden geoptimaliseerd waarin de werkwijze wordt beschreven om de gestelde doelen op doelmatige wijze te realiseren en operationele planvorming, die vooral gericht is op de uitvoering op de kortere termijn. De planvormen kunnen zowel een eenmalig als een cyclisch karakter hebben. De plannen vormen ook een schakel in de planning en control cyclus.

De gemeente beschikt over diverse plannen. In de planperiode wordt een aantal van deze plannen geactualiseerd. Vanuit de riolering wordt een er bijdrage wordt geleverd aan het actualiseren van beheerplannen voor de andere assets in de openbare ruimte waaronder groen, wegen en civiele constructies.

In de planperiode zijn op grond van de gewenste situatie, de toetsing van de huidige situatie en de gekozen strategie in de voorgaande hoofdstukken de volgende activiteiten voorzien:

- Opstellen Omgevingsprogramma riolering.
- Opstellen operationele programma's
- Opstellen uitvoeringsagenda water t.b.v. samenwerking binnen het SAZ+
- Planvorming en verankering van beleid en regels in het kader van de Omgevingswet
- Verbeteren, uniformeren en standaardiseren meldingenregistratie.
- Bijdragen aan beheerplannen Groen, wegen, civiele constructies
- Verhogen kwaliteit van data en data-gestuurde/risico-gestuurde afwegingen.
- Het volgen van ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en circulariteit en het signaleren van bewezen techniek/bewezen producten die (binnen NAD-pilot) kunnen worden toegepast.

6.6 VERVANGINGSPLANNING

De vervangingsplanning is een levend document dat, indien nodig, ieder jaar wordt bijgesteld aan de hand van de jaarlijkse inspectieresultaten van delen van de riolering binnen de gemeente en ontwikkelingen vanuit de ruimtelijke ordening. De vervanging van de riolering loopt zoveel mogelijk mee met het wegenbeheersplan en groen om kosten efficiënt te werken (werk met werk maken).

6.6.1 Renovatie en vervanging

Bij renovatie en vervanging wordt onderscheid gemaakt in levensduur verlengende maatregelen (renovatie) of het volledig nieuw aanleggen van voorzieningen (vervanging). Renovatie houdt in veel gevallen in dat een leiding en/of inspectieput wordt bekleed met een kunststof bekleding (zogenaamde relining) die beschadigde of lekke riolen hersteld.

De keuze voor renovatie of vervanging is afhankelijk van de karakteristieken van een object en de aard van de schade, maar zeker ook van omgevingsfactoren zoals ligging van de leidingen (weg of tuin), karakter van de weg (druk of rustig), diepteligging, kwaliteit huisaansluitingen (gres) en mogelijke combinatie met andere werkzaamheden (bijvoorbeeld herinrichting of afkoppelen). De kortere afschrijvingsperiode van reliners wordt hierbij ook beschouwd.

Technische voorwaarden voor relining zijn onder meer zijn dat er een kous (coating) aangebracht moet kunnen worden in de leiding en dat er geen onacceptabele verzakkingen of tegenschot in de rioolstreng aanwezig zijn. Daarnaast is een belangrijke randvoorwaarde voor relinen dat de afmeting van de leiding hydraulisch voldoende is en geen opstuwing veroorzaakt en er dus geen diameteraanpassing moet plaatsvinden.

Vervanging van riolen of gemalen vindt in hoofdzaak plaats op basis van de kwalitatieve staat. De ouderdom speelt daarbij een ondergeschikte rol, maar kan wel meespelen bij de kwaliteit/het functioneren van de huisaansluitingen (bijvoorbeeld gres, verstopping). Bij rioolvervangingsprojecten of rioolrenovaties worden de huisaansluitingen in de openbare ruimte, waar nodig, ook vervangen (tot aan de erfgrans, in overleg met de eigenaren).

6.6.2 Afkoppelen

Een belangrijke duurzame maatregel om de vuilemissie uit de gemengde riolering terug te dringen, de doelmatigheid van de afvalwaterketen te vergroten en de kans op wateroverlast te verkleinen, is het afkoppelen van verhard oppervlak. Het primaire doel van afkoppelen is het ontvlechten van afvalwater en (schoon) hemelwater. Afkoppeloplossingen worden niet alleen gevonden in (regenwater)leidingen, maar ook in oppervlakkige afstroming, wadi's of, waar mogelijk, infiltratie. In geval van het realiseren van nieuwe voorzieningen bij bestaande bebouwing wordt gezocht naar participatie van burgers.

Afkoppelen maakt deel uit van het rioleringsbeleid van de gemeente. Daarbij wordt ernaar gestreefd om structureel afkoppelkansen te signaleren en te verzilveren, bijvoorbeeld op locaties waar kan worden meegelift met andere werkzaamheden zoals rioolvervanging, herstraatwerkzaamheden of herbouwprojecten in bestaand gebied.

Het afkoppelen geschiedt zorgvuldig, met aandacht voor risico's ten aanzien van de waterkwaliteit en aandacht voor beheer- en onderhoudsaspecten, met name in bestaande gebieden. Ook wordt gewaakt voor kapitaalvernietiging. Dit alles heeft tot doel om te komen tot robuuste en flexibele rioolstelsels die de klimatologische ontwikkelingen aankunnen.

Afkoppelen (zowel bovengronds als ondergronds) is geen doel op zich, maar wordt als potentiële maatregel overwogen in relatie tot de meest actuele inzichten in kosten, beheer en onderhoud, effecten op wateroverlast en vuilemissie, en dergelijke. Iedere keer wordt daarvoor een doelmatigheidsafweging gemaakt, waar deze aspecten bij worden betrokken. Bij afkoppelwerkzaamheden is te allen tijde afstemming met het waterschap noodzakelijk in verband met de capaciteit van het ontvangende oppervlaktewater. Tot 2050 is in de kostendekking rekening gehouden met een budget voor afkoppelen van verhard oppervlak.

Naast afkoppelen in openbaar (gemeentelijk) gebied kan ook gekeken worden naar de mogelijkheden in het terugdringen van de autonome trend van het vergroten van de particuliere verharding per perceel.

Door middel van communicatie en voorbeelden zal de gemeente zich inzetten om het gedrag van particuliere bewoners te beïnvloeden. Door de burger te nemen **maatregelen** zoals ‘tegels eruit’ en “groen erin” of ‘regentonnen/buffervoorzieningen’ zullen door de gemeente worden bevorderd. Jaarlijks komt hiervoor een financiële tegemoetkoming van € 10.000 beschikbaar. De regeling zal in 2022 worden uitgewerkt.

6.7 MAATREGELN OPPERVLAKTEWATER

Naar aanleiding van de Europese Kaderrichtlijn water worden er geen ingrijpende maatregelen verwacht, anders dan de reeds voorgestelde maatregelen. Binnen de grenzen van de gemeente bevinden zich een aantal KRW-waterlichamen (figuur 5.3). De meeste waterlichamen bevinden zich buiten de bebouwde kom.

6.7.1 Waterkwaliteitsspoor

In het kader van het emissiespoor (of de basisinspanning) zijn de afgelopen decennia de emissies uit de afvalwaterketen flink beperkt. Lokaal kunnen er echter nog steeds nadelige effecten op de waterkwaliteit optreden. Het waterkwaliteitsspoor heeft als doel die nadelige effecten tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen. Dit spoor is een gezamenlijke inspanning van waterschap en gemeente.

Omdat de waterkwaliteitseffecten lokaal sterk kunnen verschillen, en de veelal brakke watersystemen in Zeeland afwijken van de rest van Nederland, is de afgelopen jaren aan de hand van metingen onderzocht wat voor de Zeeuwse situatie de bepalende invloeden voor de waterkwaliteit (en ecologie) zijn. Er is onderzoek gedaan in stedelijke watersystemen op Tholen, in Vogelwaard en in Goes. Daaruit blijkt dat het (vaak wisselende) chloridegehalte en de hoge nutriëntengehalten de meest bepalende factoren zijn voor de aanwezigheid van macrofauna en kiezelwieren. In deze brakke watersystemen hadden de overstorten vanuit het afvalwatersysteem op dat moment geen significante invloed op de (ecologische) waterkwaliteit.

Op basis hiervan wordt een aanpak voorgesteld, waarbij gemeente en waterschap samen bepalen of de waterkwaliteit voldoet aan de eisen en wensen. Ook zullen ze een ambitie voor stedelijke wateren moeten vastleggen. Daarin moeten vragen beantwoord worden als:

- Is ecologie belangrijk of juist de beleving van een watergang?
- Wordt daarbij een verschil gemaakt tussen brakke en zoete wateren?
- Wat is verplicht?
- Wat is de potentie van het stedelijk water naar de toekomst toe?
- Welke eisen stelt klimaatadaptatie?

Deze aanpak krijgt een plaats in het programma SWO binnen de SAZ⁺.

6.7.2 Stedelijke wateropgave (SWO)

De uitwerking van de Stedelijke Wateropgave vloeit voort uit de verantwoordelijkheid die de gemeente samen met het waterschap heeft om de effecten van klimaatverandering in bebouwd gebied het hoofd te bieden. Binnen de SAZ+ is daarom een uitvoeringsprogramma planvorming Stedelijke Wateropgave opgesteld.

Het doel van het uitvoeringsprogramma is om de planvorming aan te laten sluiten op de urgentie van de problematiek in de verschillende Zeeuwse kernen en de beschikbaarheid van personele capaciteit. Uiteindelijk moet het resulteren in:

- Een gewenste ontwikkelingsrichting (per woonkern of wijk) voor het klimaatbestendig inrichten van de waterhuishouding;
- Een programma van maatregelen dat tussen de gemeente en het waterschap is afgestemd.

Om de planvorming handen en voeten te geven, kan gebruik worden gemaakt van de werkwijze 'toekomstbestendige waterhuishouding in bebouwd gebied' (SAZ+, 2015). Deze werkwijze, ook wel '**redeneertrant**' genoemd, is ontwikkeld voor het zoeken naar integrale oplossingen voor watervraagstukken in bebouwd gebied onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en waterschap. De integrale benadering verbindt de aanwezige kennis van rioleringszorg, stedelijk oppervlakte- en grondwaterbeheer en ruimtelijke inrichting en benut ze in samenhang. De gemeente volgt deze redeneertrant.

Het proces van ruimtelijke adaptatie loopt parallel aan deze planvorming. Daarnaast is deze stedelijke wateropgave afhankelijk van de resultaten uit het PWO (Planvorming Water-Opgave van het waterschap). Soms wordt een SWO-plan gelijktijdig met het opstellen van een Basisrioleringsplan gemaakt, zoals bij Zierikzee.

6.7.3 Planvorming Wateropgave (PWO)

Naast het programma SWO kent het waterschap het programma Planvorming Wateropgave (PWO). Daarmee brengt het waterschap het watersysteem dat vooral buiten bebouwd gebied ligt op orde. In dit programma toetst het waterschap per afvoergebied aan de hand van metingen en hydrologische modelberekeningen welke waterpeilen er nu en in de toekomst optreden. Daarbij wordt gekeken naar zowel normale (dagelijkse) omstandigheden (met normen vanuit GGOR en KRW) als naar extreme omstandigheden (met normen vanuit WB21). De normen dienen dus de waterkwantiteit, maar ook de waterkwaliteit en eventueel het scheiden van zoet en zout. Aanvullend onderzoekt het waterschap welke maatregelen kunnen worden genomen om aan de normen te kunnen voldoen. Op basis daarvan wordt met de belanghebbenden in het gebied de gewenste waterpeilen bepaald en vastgelegd in een peilbesluit.

In 2021 moeten voor alle afvoergebieden in Zeeland peilbesluiten genomen zijn. De uitvoering van de maatregelen moet in 2027 gereed zijn. De maatregelen vanuit SWO en PWO worden zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

Het peilbesluit en watergebiedsplan voor Duiveland is op 1 juli 2021 door de Algemene Vergadering van het Waterschap vastgesteld. Het peilbesluit voor Schouwen wordt op 15 december 2021 vastgesteld.

6.8 FINANCIËLE MAATREGELEN

6.8.1 Voorstel tot opheffing bestemmingsreserve

Binnen het GRP heeft de gemeente al jarenlang een bestemmingsreserve. Deze had voorheen tot doel om gerealiseerde resultaten op het taakveld riolering op te vangen. Vanuit een richtlijn is jaren geleden geconcludeerd dat alleen efficiencyresultaten mogen worden toegevoegd aan deze bestemmingsreserve. Omdat dat echter lastig is aan te tonen, is in 2018 een voorziening GRP gevormd. Gerealiseerde resultaten binnen het taakveld riolering dienen hierop gemuteerd te worden. Reden is dat het hier belastingontvangsten betreft, die specifiek aan dit taakveld besteed dienen te worden.

Daarbij is de bestemmingsreserve GRP met een saldo van € 2.392.974 in stand gehouden. Deze reserve dient uitsluitend nog om negatieve resultaten op te vangen indien de voorziening GRP ontoereikend mocht zijn. De afgelopen vijf jaren was hiervan echter geen sprake. Mede om deze reden is nut en noodzaak van deze reserve onderzocht.

Uit de BBV-notitie lokale heffingen blijkt dat de wijze waarop het saldo van deze reserve tot stand is gekomen, bepalend is hoe we met de reserve dienen om te gaan. Mogen we deze laten vrijvallen ten gunste van de algemene middelen of dient deze binnen de rioolheffing beschikbaar te blijven? Bij de beantwoording van deze vragen, is zorgvuldigheid geboden. Dit vanwege een uitspraak van de Hoge Raad inzake kostendekkendheid (17 februari 2017, gemeente Overbetuwe). In essentie komt deze uitspraak erop neer dat gemeenten de middelen uit rioolheffing uitsluitend voor het riool mogen gebruiken en niet mogen toevoegen aan de algemene middelen. Geormerkte gelden die bij de burger zijn opgehaald voor de taak riolering moeten altijd voor het rioleringsdoel moeten worden aangewend.

Het is echter te snel geconcludeerd dat de gelden uit de reserve moeten worden besteed aan het rioolnet of terug moeten worden betaald aan de burger. Er is daarom onderzocht hoe de middelen die nu in deze reserve zitten daarin terecht zijn gekomen. De uitkomst van dat onderzoek is dat het saldo van reserve dient te worden aangewend om de tarieven te verlagen. De juiste wijze waarop dit dient plaats te vinden is een overheveling vanuit de bestemmingsreserve naar de voorziening GRP. Deze overheveling heeft een licht dempend doch structureel effect op de tarieven.

Financiën en organisatie

07

7.1 INLEIDING

Om de werkzaamheden in te bedden in de wet- en regelgeving en te faciliteren sluiten we aan bij de Omgevingswet, kijken we met een creatieve (andere) blik naar kosten, houden we de economische ontwikkelingen goed in beeld, en zorgen we ervoor dat we onze beslissingen baseren en/of kunnen toetsen aan betrouwbare data.

Duurzaamheid betekent voor ons óók toekomstbestendig en robuust, dus met de nadruk op een lange levensduur. In dat kader focussen wij ons op de vervanging van de riolering, de waterkwaliteit en het breder kijken dan alléén ons eigen systeem en/of belang. In dit kader verbreden wij onze blik vanuit de riolering naar de openbare ruimte.

Klimaatadaptatie, een klimaat adaptieve inrichting van bestaande en nieuwe gebieden en een prominente plaats voor water in ruimtelijke ontwikkelingen zijn verbonden aan ons werkveld en verdienen onze aandacht en input. In dat kader mogen wij ons best wat vrijmoediger profileren. We hebben een goed verhaal uit te dragen. En zeker niet in de laatste plaats; de wereld om ons heen is volop in beweging. We moeten bij blijven. Energietransitie, circulaire economie, technologische ontwikkelingen en particuliere initiatieven, we blijven ze volgen en staan open voor kansen.

Onder verwijzing naar het BBV en de gemeentelijke financiële verordening wordt navolgend beschreven op welke wijze wij omgaan met de financiële en personele middelen.

7.2 PERSONELE MIDDELEN

In de voorgaande hoofdstukken is beschreven wat de huidige situatie is en welke activiteiten in de komende planperiode zijn gepland om uit te voeren. Om deze activiteiten te kunnen uitvoeren zijn voldoende, vakkundige en ervaren medewerkers nodig.

Voor het uitvoeren van de gemeentelijke watertaken is een zekere formatie noodzakelijk. De Kennisbank Stedelijk Water van de Stichting RIONED voorziet in informatie met betrekking tot de benodigde formatie voor deze gemeentelijke watertaken. Hierbij is onderscheid gemaakt naar de omvang van het inwoneraantal, het aantal te onderhouden objecten en de te verwachten investeringen. De formatie volgens de Kennisbank Stedelijk Water bedraagt 4 fte. Zie hiervoor bijlage 6b.

De werkelijk benodigde formatie hangt sterk af van de lokale situatie van de gemeente en van de verdeling zelf doen versus uitbesteden van werkzaamheden. De gemeente heeft als beleid om zoveel mogelijk taken uit te besteden, met uitzondering van de kerntaken.

Het beheersysteem vormt de basis voor het effectief en efficiënt beheren en onderhouden van alle objecten. Daarnaast moet ook input worden gegeven bij het opstellen van de dorpsvisies om een goede aansluiting bij het riool onderhouds- en vervangingsprogramma te waarborgen.

Voor de invulling van het rioleringsbeheer beschikt de gemeente over een formatie van 4,4 fte. Dit betreft 1,67 fte in de buitendienst en 2,73 fte in de binnendienst.

Op dit moment is er behoefte aan extra personele capaciteit bij het op orde krijgen en houden van het beheersysteem en het analyseren van de meetdata. We signaleren nog steeds een achterstand hierop in deze beheertaken. Daarnaast vragen ook nieuwe onderwerpen die direct

of indirect van belang zijn voor onze watertaken de nodige aandacht. Een andere visie door verandering van klimaat, beschikbaarheid van zoetwater, communicatie en de nieuwe omgevingswet zijn hier voorbeelden van.

Voor een aantal beheertaken is gebiedskennis en specifieke kennis van het gemeentelijk rioolstelsel noodzakelijk. Ook is het tijdig in verbinding zijn met andere gemeentelijke afdelingen over bijvoorbeeld (woning)bouwontwikkelingen en dorpsvisies nodig om tijdig de inbreng te kunnen geven. Inhuur of uitbesteding van taken is hierbij verre van ideaal maar zal, zolang er geen andere keuze is, een tijdelijke oplossing moeten bieden.

In het kostendekkingsplan zijn financiële middelen opgenomen voor uitbesteding om de achterstanden in de komende jaren weg te werken en bij te houden, zodat er ruimte ontstaat om aandacht te kunnen besteden aan nieuwe onderwerpen.

7.3 UITGANGSPUNTEN FINANCIËLE MIDDELEN

De kosten voor het uitvoeren van de gemeentelijke watertaken zijn onderverdeeld in de volgende posten.

- Exploitatielasten (waaronder personeelskosten);
- Groot onderhoud
- Vervangingsinvesteringen;
- Verbeteringsinvesteringen (waaronder klimaatadaptieve maatregelen).

De kosten van nieuwe aanleg bij gebiedsontwikkeling worden niet meegenomen, omdat deze worden bekostigd uit de exploitatie van de nieuwbouw ontwikkeling. Om de voornoemde kosten te kunnen betalen heft de gemeente rioolheffing. Deze rioolheffing is kostendekkend over een periode van 50 jaar. De gemeente streeft er naar de rioolheffing zoveel mogelijk stabiel te houden. Voornamelijk de investeringen kunnen jaarlijks behoorlijk fluctueren. Hierdoor ontstaan er jaarlijks tekorten of overschotten. Door daar waar mogelijk de investeringen te spreiden in de tijd, kunnen pieken in de investeringen worden afgevlakt.

Uit rechtspraak van de Hoge Raad volgt dat de rioolheffing maximaal kostendekkend mag zijn. De gemeente mag besluiten om een deel van de kosten uit andere middelen te financieren. Het is toegestaan om voor toekomstige (riool)vervangingen of groot onderhoud een (spaar)voorziening in het leven te roepen en voor deze toekomstige uitgaven te sparen. Een meer dan 100% kostendekkende rioolheffing is niet toegestaan.

Gemeente Schouwen-Duiveland maakt gebruik van de volgende (spaar)voorzieningen:

- Vervangingsvoorziening voor vervangingsinvesteringen.
- Voorziening groot onderhoud voor werkzaamheden aan de riolering om de functionaliteit (inclusief capaciteit), kwaliteit en totale verwachte levensduur in stand te houden (via bijvoorbeeld deelrekening).

Daarnaast beschikt de gemeente over een egalisatievoorziening en een bestemmingsreserve GRP. De € 2,3 miljoen die nog in de bestemmingsreserve zit, is toegevoegd aan de egalisatievoorziening, waarbij de bestemmingsreserve dan komt te vervallen. Dit is als zodanig meegenomen in de doorrekening.

Onderdeel van de exploitatielasten is een bedrag dat wordt gedoteerd aan de voorzieningen.

Daarnaast beschikt de gemeente nog over een egalisatievoorziening riolering voor het opvangen van jaarlijkse fluctuaties als gevolg van minder of meer uitgaven dan begroot.

Investeringsmaatregelen aan het stedelijk watersysteem, zoals de OAS Westerschouwen, het afkoppelen van verhard oppervlak en overige klimaatadaptatie maatregelen worden geactiveerd en komen als afschrijvings- en rentelasten terug in de exploitatie (kapitaallasten).

Om te bepalen hoeveel kosten de gemeente heeft en welke inkomsten daar vanuit de rioolheffing tegenover moeten staan is een kostendekkingsplan (KDP) opgesteld. De uitgangspunten die zijn gehanteerd bij het opstellen van het KDP zijn:

- Het KDP start in 2022 (als prijspeil voor de kosten geldt het jaar 2021);
- De exploitatielasten zijn gebaseerd op de vastgestelde exploitatielasten in de begroting voor het jaar 2022 waarop voor de jaren 2023 en verder indexatie is toegepast. Uitzondering hierop zijn:
 - Onderhoud installaties voor grondwater. Deze installaties zijn uitgebreid en daarmee stijgen de kosten van ca. € 26.000 naar € 60.000 per jaar.
 - Vanuit de formatie van het UOR en het IB worden personeelslasten doorbelast naar het onderdeel riolering. Bij het opstellen van dit plan hebben we geconstateerd dat dit te hoog is opgenomen in de begroting. In de begroting was rekening gehouden met een doorbelasting van 5,3 fte. Op basis van dit plan komen we op een doorbelasting van 4,4 fte
- Over de doorbelasting van personeelskosten is 40% overhead toegevoegd.
- Boven op de normale indexatie die de gemeente hanteert, is eenmalig voor 2022 4% extra indexatie toegepast als gevolg van prijsstijgingen van materialen en grondstoffen. Dit is gedaan voor de posten waar materiaal een wezenlijk onderdeel uitmaakt van de kosten. Voor de lange termijn is een indexatie van 1,95% per jaar gehanteerd, zowel over de investeringen als over de exploitatie. Dit is het gemiddelde van loon- en prijsontwikkeling.
- Bij activering van investeringen (nieuwe kapitaallasten) vindt de afschrijving lineair plaats, met een rentepercentage van 1,2% (interne rekenrente);
- Voor vervangingen worden de volgende technische levensduren gehanteerd:
 - 75 jaar voor vrijverval riolering en persleidingen;
 - 30 jaar levensduur verlenging na relining van de vrijvervalriolering;
 - 25 jaar voor klimaatadaptatie maatregelen 2022-2030;
 - 15 jaar voor mechanisch/elektrische vervangingen van pompen en gemalen en 75 jaar voor het bouwkundige deel;
 - 10 jaar voor materieel (zoals kolkenzuiger, onderhoudsauto).
- De VAT kosten zijn standaard meegenomen in de eenheidsprijzen die zijn gehanteerd om de investeringskosten te bepalen.
- Compensabele BTW is toegerekend over zowel de investeringen, maatregelen (groot onderhoud), als over de exploitatie derden. Het compensabele btw-bedrag wordt vooraf berekend op basis van geplande investerings- en exploitatiebedragen.
- Dotatie aan voorzieningen (groot onderhoud, vervangingsvoorziening, 'egalisatie' voorziening) is afgestemd op de lasten, dusdanig dat het saldo van alle voorzieningen aan het eind van de beschouwde periode (2072) nul is en nooit negatief wordt.
- De vervangingsinvesteringen zijn lager dan in 2020/21 begroot omdat er meer kon worden gereclameerd dan verwacht.

7.4 HEFFINGSEENHEDEN

Het aantal heffingseenheden op Schouwen-Duiveland bedraagt 21.336 (bron: Belastingamenwerking Walcheren Schouwen-Duiveland.). Als uitgangspunt voor de kostendekkingsberekening geldt dat de extra inkomsten die binnenkomen door toename van het aantal heffingseenheden worden gebruikt voor de extra lasten vanwege de uitbreiding van het areaal. Beide zijn in de kostendekkingsberekening niet meegenomen.

Binnen de gemeente Schouwen-Duiveland zijn recreatieterreinen aanwezig met vaste recreatie-eenheden (bungalows, chalets en stacaravans). Veelal zijn deze recreatie-eenheden niet in eigendom van de eigenaar van het terrein maar van individuele eigenaren. De gemeente legt de eigenaar van de recreatie-eenheid geen rioolheffing op. Het recreatieterrein wordt samen met de recreatie-eenheden als één eigendom beschouwd, waarvan de eigenaar van het terrein als belastingplichtig wordt gezien.

Inmiddels is er uitspraak gedaan in een beroepszaak in Veere. De uitkomst is dat de eigenaren van recreatiewoningen aangeslagen worden. De samenwerking belastingen zal in 2021/2022 onderzoeken wat dit voor gevolgen heeft en deze nieuwe verordening aan de raad voorstellen voor 2023. Het betreft hier naast een naamswijziging ook een verbreding van de rioolheffing waarbij objecten aangeslagen kunnen worden die niet aangesloten zijn op de riolering. Dit vergt een uitgebreid onderzoek en bepaling van beleid binnen de gemeente. Hiertoe heeft de VNG de nieuwe Modelverordening Riool- en Waterzorgheffing opgesteld (ledenbrief 1 september 2021).

7.5 OPBOUW VAN DE RIOOLHEFFING

Gemeenten kunnen kiezen voor één heffing voor alle drie de gemeentelijke watertaken, of voor twee heffingen, waarvan één voor het afvalwater en één voor het hemel- en grondwater. Omdat het onderbouwen van kosten voor de verschillende watertaken zeer complex en nagenoeg ondoenlijk is, heeft de gemeente gekozen voor één heffing voor alle watertaken. De heffing wordt expliciet gezien als een financieringsinstrument en niet als een beleidsinstrument.

De gemeente Schouwen-Duiveland kent zowel een (vast) eigenarendeel als een gebruikersdeel voor de rioolheffing. Het gebruikersdeel is in de basis voor ieder perceel gelijk, tenzij de van het perceel afgevoerde hoeveelheid afvalwater meer bedraagt dan 200 m³ per jaar. Voor percelen van waaruit meer dan genoemde 200 m³ per jaar geloosd wordt is de hoogte van de rioolheffing afhankelijk gemaakt van de lozingshoeveelheid (kostenveroorzaker betaalt).

Het tarief vanaf 2021 bedraagt € 180,81 voor het eigenarendeel. Het tarief voor het gebruikersdeel bedraagt € 71,19 en voor elke volle eenheid van één kubieke meters water € 2,49 per eenheid boven de 200 m³.

7.6 LASTEN

De lasten voor het uitvoeren van de gemeentelijke watertaken zijn onderverdeeld in de volgende posten.

- Exploitatielasten;
- Groot onderhoud
- Vervangingsinvesteringen;
- Verbeterings- en uitbreidingsinvesteringen.

In hoofdstuk 6 is een nadere omschrijving gegeven van de verschillende kostenposten. Een overzicht van de kosten voor de planperiode is opgenomen in bijlage 6c. In tabel 7.1 is een samenvatting gegeven van de kosten voor de komende planperiode.

Tabel 7.1: Samenvatting kosten gemeentelijke watertaken (exploitatiekosten en investeringskosten)

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Investeringskosten	€ 3.947.788	€ 3.965.869	€ 4.083.153	€ 4.155.326	€ 4.151.656
Exploitatie afvalwater	€ 5.553.162	€ 5.644.122	€ 5.726.770	€ 5.811.153	€ 5.898.565
Exploitatie hemelwater	€ 582.411	€ 597.817	€ 623.126	€ 640.444	€ 667.603
Exploitatie grondwater	€ 60.000	€ 61.140	€ 62.241	€ 63.454	€ 64.692
BTW	€ 1.107.493	€ 1.094.746	€ 1.122.815	€ 1.141.476	€ 1.144.254
Totaal	€ 11.250.854	€ 11.363.694	€ 11.618.104	€ 11.811.853	€ 11.926.771

7.7 KOSTENDEKKING

De kosten die gemaakt worden voor vGRP vallen binnen het gesloten circuit riolering. Het gesloten circuit riolering wordt gevoed vanuit de rioolheffing. Uitgangspunt is dat de rioolheffing 100% kostendekkend is. Omdat de riolering een lange levensduur heeft is in alle berekeningen als uitgangspunt genomen dat voor een periode van 50 jaar de inkomsten kostendekkend moeten zijn. De verschillen tussen uitgaven en inkomsten worden opgevangen door middel van een bestemmingsreserve. Naast de kosten voor het gesloten circuit riolering wordt ook een deel van de kosten voor schoontaken in de openbare ruimte ten laste gebracht van de rioolheffing.

Om de watertaken kostendekkend te houden voor de planperiode 2022-2026 dient de rioolheffing meer te stijgen dan in 2020 was berekend. In plaats van een jaarlijkse stijging van 1,5% is een stijging van 1,9% benodigd van de rioolheffing vanaf 2022. De oorzaak hiervan is dat in 2020 niet kon worden voorzien dat de prijzen voor materialen en grondstoffen in het afgelopen jaar meer zouden stijgen dan verwacht (meer dan de gemiddelde inflatie). Ook de te verwachten bijdrage voor de OAS Westerschouwen aan het waterschap valt hoger uit dan eerst was begroot. Daarnaast is in de begroting een post opgenomen van € 200.000 per jaar tot en met 2030 in het kader van klimaatadaptatie.

Tabel 7.2: Rioolheffing in de planperiode van dit vGRP (2022-2026).

Omschrijving	Eigenarendeel	Gebruikersdeel (Tot 200 m3)	Gebruikersdeel (per m3 boven 200 m3)
2021	€ 180,81	€ 71,19	€ 2,49
2022	€ 184,25	€ 72,54	€ 2,54
2023	€ 187,75	€ 73,92	€ 2,59
2024	€ 191,31	€ 75,33	€ 2,63
2025	€ 194,95	€ 76,76	€ 2,68
2026	€ 198,65	€ 78,21	€ 2,74

Laan van St. Hilaire 2
4301 SH Zierikzee

Postadres:
Postbus 5555
4300 JA Zierikzee

T: (0111) 452 000

gemeente@schouwen-duiveland.nl

www.schouwen-duiveland.nl